

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Temný cestovní ruch

Dark tourism

Student:

Martina Michalčíková

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Václav Lednický, CSc.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra managementu

Zadání bakalářské práce

Student: **Martina Michalčíková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6501R006 Ekonomika cestovního ruchu
Téma: **Temný cestovní ruch**
Dark Tourism

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Metodika zpracování a cíl práce
  3. Nové trendy cestovního ruchu – temná turistika
  4. Lokality temného cestovního ruchu
  5. Výsledky výzkumu
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-948-3.
KYNCL, Vojtěch. *Ležáky*. 2. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2008. ISBN 978-80-7415-009-8.
REES, Laurence. *Osvětím: nacisté a "konečné řešení"*. Praha: Euromedia Group, 2005. ISBN 80-242-1401-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Václav Lednický, CSc.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Petra Horváthová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

V Uherském Hradišti dne 9. května 2014

.....

Martina Michalčíková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu své bakalářské práce panu doc. Ing. Václavu Lednickému, CSc. za jeho ochotu, cenné připomínky a čas, který mi věnoval. Za účinnou odbornou pomoc při řešení problémů a získávání informací dále děkuji paní Mgr. Olze Majerechové, Milouši Červenclovi a paní Marii Svobodové. Svým rodičům, blízkým a kamarádům patří poděkování za rady a psychickou podporu.

Martina Michalčíková

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Metodika zpracování a cíl práce	5
3. Nové trendy cestovního ruchu – temná turistika	6
3.1 Cestovní ruch.....	6
3.2 Definice a klasifikace temného cestovního ruchu	8
3.3 Motivace v temné turistice	11
3.4 Emoce v temné turistice	12
4. Lokality temného cestovního ruchu.....	14
4.1 Temný turismus v ČR.....	14
4.1.1 Javoříčko	14
4.1.2 Lidice.....	15
4.1.3 Lety u Písku.....	19
4.1.4 Ležáky	23
4.1.5 Terezín.....	24
4.2 Temný turismus ve světě	28
5. Výsledky mého výzkumu	30
5.1 Návštěvnost památníků.....	30
5.2 Dotazníkové šetření	35
5.3 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření.....	42
6. Závěr	43
Seznam použité literatury	44

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je „temná turistika“. Tento pojem není moc známý mezi lidmi, což byl také důvod k výběru mého tématu. Dalším důvodem byla rozmanitost a zajímavost dané problematiky a také fakt, že tématu „temná turistika“ se nevěnuje tak velká pozornost.

Jedná se o poměrně novou formu cestovního ruchu, která je stále více vyhledávaná turisty. Temný turismus neboli v anglickém překladu „dark tourism“ je spojen s návštěvou lokalit, které jsou spjaty s lidským utrpením, se smrtí lidí většinou nevinných, které se staly obětí tragických událostí. Současně jde o určitý vývoj v chápání temné turistiky, neboť dříve za projevy temné turistiky byly považovány návštěvy hřbitovů, hrobů významných osobností, které tragicky zahynuly, a míst válečného střetnutí ve spojitosti s velkým počtem ztrát lidských životů. Nyní jsou to především místa spojená s výskytem tragicky zahynulých v důsledku věznění, přírodních katastrof a nehod způsobených lidmi.

Moje bakalářská práce je zaměřena jak na temný cestovní ruch v České republice, tak i v zahraničí. Je mnoho míst, která jsou označována jako „temná místa“ a lidé si ani neuvědomují, že se stávají účastníky temné turistiky, pokud navštíví místa jako jsou Lidice, Ležáky, Terezín a jiné. Tato místa působí na emoce a psychiku lidí. Ne všichni jsou dostatečně odolní, aby se mohli stát účastníky temné turistiky. Existují velmi citliví lidé, kteří by na místa spojená s tragédiemi nikdy nevstoupili.

Praktická část bakalářské práce se věnuje dotazníkovému šetření, jehož cílem bylo zmapovat situaci, zjistit, zda lidé znají pojem temný cestovní ruch a vědí, jaká místa sem spadají. Dále se praktická část zabývá návštěvností jednotlivých památníků v České republice.

2. Metodika zpracování a cíl práce

V této kapitole se budu zabývat metodikou zpracování a také cílem bakalářské práce.

Metodika zpracování

První část bakalářské práce se zaměřuje na teoretickou část, kterou lze rozdělit do dvou okruhů. První okruh zahrnuje cestovní ruch obecně a druhý okruh se věnuje danému tématu, a to temnému cestovnímu ruchu. Zabývala jsem se definicí cestovního ruchu a typologií cestovního ruchu. Dále jsem se zaměřila na definici temného cestovního ruchu, na motivaci, která vede návštěvníky tato místa navštěvovat, a taky emoce vyvolané těmito místy. Dále jsem rozebírala jednotlivá místa, a to konkrétně Javoříčko, které se nachází na Moravě, Lidice, Ležáky, Lety u Písku a Terezín. Kromě těchto zmiňovaných míst jsem práci ve stručnosti doplnila i o další místa temného cestovního ruchu, která se nachází v České republice. Zmiňuji se také o některých místech ve světě. Stručně jsem se snažila objasnit havárii Černobylu, útok na Pearl Harbor, nezapomněla jsem ani na koncentrační tábor Osvětim a další místa spojená s temným cestovním ruchem ve světě.

V praktické části jsem zpracovala návštěvnosti jednotlivých památníků v České republice. Provedla jsem dotazníkové šetření jak na internetu, tak přímo dotazováním na veřejnosti. Zpracovala jsem jednotlivé výsledky výzkumu a shrnula závěry z jednotlivých otázek.

K práci jsem využila dostupnou literaturu, ale i internetové zdroje. Také jsem oslovila několik institucí a požádala o zaslání potřebných informací, a to konkrétně o návštěvnosti jednotlivých památníků. Setkala jsem se s ochotou, byly mi zaslány výroční zprávy, z kterých jsem také čerpala.

Cíl práce

Cílem bakalářské práce je blíže lidem přiblížit pojem temná turistika, vysvětlit tento pojem a seznámit je s místy, kterými se tato turistika zaobírá. Dále charakterizovat jednotlivá místa, která se nachází jak v České republice, tak ve světě. Chtěla bych také touto bakalářskou prací vzbudit zájem o téma temné turistiky. Velká většina lidí ani netuší, co tento pojem znamená a že vůbec existuje. Myslí si, že když se řekne temná turistika, tak to musí být něco špatného, ale pojem neumí přesně vysvětlit. V temné turistice není jen „špatnost a zlo“, je zde i mnoho zajímavých míst, která vedou k poznání naší historie.

3. Nové trendy cestovního ruchu – temná turistika

Tato kapitola se věnuje temnému cestovnímu ruchu, jeho definici, motivaci a emocím spojené s temnou turistikou. Na začátku kapitoly je uveden pojem cestovní ruch a typy cestovního ruchu.

3.1 Cestovní ruch

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím. (Hesková, 2006)

Definice cestovního ruchu

Cestovní ruch je definován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (mimo místo bydliště), a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě. (Indrová, 2009)

Základní rysy cestovního ruchu

- dočasnost změny místa stálého bydliště a dočasnost pobytu mimo něj
- nevýdělečný charakter cesty a pobytu (jsou obvykle realizovány ve volném čase)
- vztahy mezi lidmi, jež cestovní ruch vyvolává (Drobná, 2010)

Typy cestovního ruchu podle převažující motivace účasti na cestovním ruchu

- rekreační cestovní ruch
- kulturně-poznávací cestovní ruch
- cestovní ruch s náboženskou orientací
- cestovní ruch se vzdělávacími motivy
- cestovní ruch se společenskými motivy
- zdravotně-orientovaný cestovní ruch
- sportovně orientovaný cestovní ruch
- cestovní ruch orientovaný na poznávání přírodního prostředí
- cestovní ruch s dobrodružnými motivy

- cestovní ruch s profesními motivy
- cestovní ruch specificky orientovaný (Drobná, 2010)

Cestovní ruch dle místa realizace

- domácí cestovní ruch, při němž účastníci nepřekračují státní hranice své země
- zahraniční cestovní ruch, při kterém vždy dochází k překračování hranic

Členění cestovního ruchu dle vztahu k platební bilanci státu

- zahraniční cestovní ruch aktivní zahrnující příjezdy zahraničních návštěvníků do určité země
- zahraniční cestovní ruch pasivní zahrnující výjezdy obyvatel určitého státu do zahraničí

Cestovní ruch dle délky pobytu

- krátkodobý, charakteristický krátkou dobou pobytu (zpravidla do 3 přenocování)
- dlouhodobý, s pobytem, jež zahrnuje více jak 3 přenocování, nikoli však více než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu a více než 1 rok v cestovním ruchu zahraničním

Členění cestovního ruchu podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu

- organizovaný, kdy cestu i pobyt zajišťují cestovní kanceláře či jiné subjekty
- neorganizovaný, kdy si veškeré služby zajišťují účastník sám

Typy cestovního ruchu podle počtu účastníků

- individuální, kdy účastník cestuje sám nebo nejvýše s rodinou
- skupinový, kdy cesta a pobyt je zajišťována hromadně pro zájmově či jinak vytvořené kolektivy

Cestovní ruch podle způsobu financování

- komerční (dříve označovaný jako volný), kde veškeré náklady si účastník plně hradí sám
- sociální (dříve označovaný jako vázaný cestovní ruch)

Členění cestovního ruchu podle věku účastníků

- cestovní ruch dětí
- cestovní ruch mládeže
- cestovní ruch rodin s dětmi
- cestovní ruch „babyboomers“ (věková skupina lidí mezi 40-50 rokem, kteří mají již odrostlé děti, jsou ekonomicky aktivní se sklonem k cestování)

- cestovní ruch seniorů

Typy cestovního ruchu podle převažujícího prostředí pobytu

- městský cestovní ruch
- venkovský cestovní ruch
- lázeňský cestovní ruch
- cestovní ruch v horských střediscích cestovního ruchu
- cestovní ruch v přímořských střediscích cestovního ruchu

Další užívaná kritéria v typologii cestovního ruchu – členění podle

- ročního období
- způsobu ubytování
- použitého dopravního prostředku apod. (Indrová, 2009)

3.2 Definice a klasifikace temného cestovního ruchu

Kotíková (2013, s. 79) uvádí, že „Pod pojmem temný cestovní ruch rozumíme cestovní ruch, který zahrnuje cestování mimo místo trvalého bydliště za účelem návštěv míst, atraktivit a aktivit spojených se smrtí, utrpením, neštěstím, strachem nebo smutkem.“

Termín „dark tourism“ byl poprvé použit v roce 1996, kdy na rozšíření tohoto fenoménu upozornili badatelé Malcolm a Lennon. Někdy bývá používáno také spojení „Grief Tourism“ (grief = zármutek). Zájem o místa spojená s násilnou smrtí se nazývá „Thanatourism“ (z řeckého slova thanatos, personifikace smrti). [1]

Tento typ turismu je pravděpodobně produktem postmoderní doby, kdy se společnost odklání od masového turismu a spíše vyhledává nové destinace a autentické zážitky. Častým znakem je také důraz na poznávání a vzdělávání se během cestování. [1]

Poměrně rozšířeným rozptýlením pro turisty v rozvojových zemích jsou dnes prohlídky chudinských čtvrtí s průvodcem. Navštívit slumy a poznat opravdový život lidí na samém sociálním dně lze v Brazílii, Mexiku, Jihoafrické republice či Indii. Organizátoři těchto prohlídek se brání nařčení z neetického výdělku tím, že většina z nashromážděných prostředků jde na obnovu slumů, do zdravotnictví či vzdělání místních dětí. [2]

Cíle temného cestovního ruchu

Hřbitovy

Hřbitovy jsou atraktivní svou romantickou atmosférou, často mají charakter parků, některé náhrobky mají nezanedbatelnou uměleckou a historickou hodnotu. Cílem návštěvy mohou být samotné hřbitovy, hroby významných osobností nebo hrobky a pomníky, které mají uměleckou hodnotu. Hřbitov sám o sobě může být atraktivitou cestovního ruchu, jako je tomu u Starého židovského hřbitova v Praze. Ale i běžné hřbitovy se stále více přizpůsobují návštěvníkům.

Věznice, mučírny, žaláře

U vězení a mučení se může jednat jak o autentický produkt, který má často bohatou historii, tak o uměle vytvořenou „atrakci“ pro návštěvníky. Zájmu návštěvníků se těší hlavně staré historické věznice. Mezi vyhledávané turistické cíle patří skalnatý ostrov Alcatraz, bývalá pevnost a věznice nebo Eastern State Penitentiary v Pensylvánii. V České republice jsou nejznámějším vězením kasematy na hradu Špilberk.

Místa genocidy, úmrtí, poprav

Do této kategorie patří místa hromadných úmrtí a genocidy – koncentrační a vyhlazovací tábory nebo například vražedné pole v Kambodži. Cílem turistů jsou také místa úmrtí známých nebo historických osobností. Zvláštní kategorií jsou místa poprav – například v Praze na Staroměstském náměstí. V posledních desetiletích vzrostl zájem o návštěvu bitevních polí a bojišť. Mezi nejnavštěvovanější patří Waterloo v Belgii, dějiště poslední Napoleonovy bitvy. V České republice je nejpopulárnější Slavkov, kde došlo v roce 1804 k bitvě tří císařů.

Místa katastrof

Cílová místa mohou být spojena s katastrofami přírodními nebo katastrofami, které vznikly v důsledku lidské činnosti – záměrné i neúmyslné. Nejznámějším místem katastrof je Ground Zero, kde došlo 11. září 2001 k útokům na Světové obchodní centrum v New Yorku a kde zahynuly stovky lidí. Bizarní nabídkou temného cestovního ruchu je návštěva města Pripjat', které se nachází nedaleko Černobylu na Ukrajině – místa výbuchu atomové elektrárny v roce 1986. V současné době je Pripjat' – „město duchů“ mrtvá, neobydlená zóna, z domů a občanské vybavenosti jsou ruiny, přesto láká návštěvníky, zejména ze zahraničí.

Muzea, památníky, výstavy

Rozlišujeme muzea, která se nacházejí na místě, kde reálně došlo nebo dochází k neštěstí a utrpení – například Muzeum Varšavského povstání ve Varšavě. Další možností jsou muzea, která se nacházejí v místě, které není přímo svázáno s danou událostí – například Muzeum holocaustu ve Washingtonu. Památníky jsou věnovány památce určité osoby nebo události. Výstavy bývají součástí muzeí, ale mohou být instalovány k nějaké zvláštní příležitosti. Muzea a výstavy mohou mít čistě odborný charakter, ale také mohou mít účel vzdělávací nebo zábavný.

Rekonstrukce bitev, tragických událostí

Rekonstrukce bitev bývají populární událostí, která přitahuje pozornost a zájem nejen účastníků (kterých jsou často stovky), ale především diváků. Například rekonstrukce bitvy u Slavkova.

Po stopách otroků

Cílem jsou místa spojená se smutnou historií otroctví. Jedná se o takové destinace, jako Cape Coast Castle nebo Elmina v Ghaně nebo Gorée Island v Senegalu, podobně jako další místa v Zanzibaru či Libérii. (Kotíková, 2013)

Etický aspekt temného cestovního ruchu

Temný cestovní ruch se rychle rozvíjí a zároveň vzniká otázka etického a morálního aspektu tohoto druhu cestovního ruchu. Je správné, aby cílem návštěvy bylo prohlížení si míst či objektů spojených se smrtí či utrpením? Při hledání odpovědi na tuto otázku je zapotřebí zohlednit dva základní aspekty – pravdivost, opravdovost a čas. Hluběji a intenzivněji zasáhnou návštěvníky místa a události, které vyprávějí reálné příběhy skutečných lidí (Anna Franková). Naproti tomu příběh Čachtické paní (i když byla historickou postavou) je opředen mnoha mýty a dnes je tato postava spíše legendou, podobně jako hrabě Drákula v Rumunsku. Etický rozměr je zapotřebí vnímat zejména u neštěstí a katastrof, které se udály nedávno a které se týkají ještě žijících lidí nebo jejich potomků. Skutečností je, že události, ke kterým došlo před několika staletími, vnímáme jako historii, která se nás osobně netýká. V těchto případech převládá nad pocity smutku či soucitu zájem nebo zvědavost. Při prohlídce kostnice v Sedlci u Kutné Hory cítí návštěvníci spíše tíseň, údiv a také obdiv nad výzdobou kaple z kostí a lebek, než aby se dojímal nad smrtí. (Kotíková, 2013)

3.3 Motivace v temné turistice

Motivace

Slovo motivace pochází z latinského slova „motus“, které znamená pohyb. Motivace je tedy jakási „hybná síla“ chování. Motivaci také můžeme popsat jako proces zahájení a následné regulace činnosti, jejímž účelem je dosažení přiměřeného cíle, rovnováhy. [3]

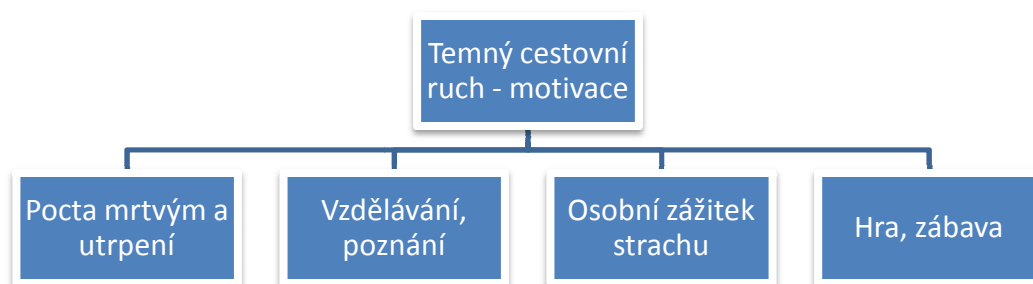
Motivy účasti na temném cestovním ruchu ze strany účastníků

Na vzniku poptávky po produktech temného cestovního ruchu se podílí několik faktorů, jak je zřejmé z práce Kotíkové:

- uctění památky zesnulých, pocta mrtvým a utrpení,
- vzdělání, poznání,
- osobní prožitek strachu, ohrožení,
- hra, zábava.

Výše uvedené motivy se mohou navzájem prolínat, často se spojují s ostatními motivy účasti na cestovním ruchu. Nežádka dochází k propojení temného cestovního ruchu s jinými formami cestovního ruchu, zejména s event turismem, s poznávacím a vzdělávacím cestovním ruchem.

Obrázek č 3.1 Motivace účasti na temném cestovním ruchu (zdroj viz seznam obrázků)

Uctění památky zesnulých, pocta mrtvým a utrpení

V tomto případě chtějí účastníci návštěvou určitého místa vzdát hold památce konkrétních osob, a to jak významných osobností, tak i obyčejných lidí, kteří byli vezněni, mučeni, popraveni nebo zahynuli tragickou smrtí během katastrof.

Vzdělání, poznání

Návštěva destinací temného cestovního ruchu může mít cíl vzdělávací. Prostřednictvím návštěv významných historických míst (např. Osvětim v Polsku) se účastníci nenásilnou formou a názorně seznamují s významnými událostmi soudobé historie.

Osobní zážitek pocitu strachu, ohrožení, smutku

Tento motiv má různě silné vyznění. Může se jednat o návštěvu objektivně nebezpečných míst – např. míst válečných konfliktů, kde přetrvávají střety nepřátelských stran. Dalším motivem je účast na pohřbech významných osobností nebo účast na rekonstrukcích historických bitev a další „inscenace“ prožitků spojených se smutkem, strachem, utrpením.

Hra, zábava

Temná turistika může být i zdrojem zábavy. Zejména události, které se odehrály v době dávno minulé, ztrácejí etický aspekt piety či pokory ve vztahu ke smrti, utrpení a stávají se zdrojem zábavy. Návštěvy mučírén nebo míst spojených s legendárními a spíše mytologickými postavami (Čachtická paní, hrabě Dracula) mají za cíl především zábavu. Do této kategorie patří i uměle vybudované atrakce, vzbuzující pocity strachu – strašidelné hrady a zámky, domy hrůzy apod. (Kotíková, 2013)

3.4 Emoce v temné turistice

Co jsou emoce

Emoce zná z vlastní zkušenosti každý z nás. Hněv, radost, smutek, strach, ale i lítost jsou emoce, které jsou každodenní součástí lidského života. Je to zvláštní druh zážitků, jakési „pohnutí myslí“, které v nás vzbuzuje příjemné či nepříjemné pocity a dává nám určitou dávku (míru) vzrušení. Dalším charakteristickým znakem emocí je jejich osobitý zážitkový obsah (to co prožíváme, když máme strach, radost, zlost apod.), který neumíme či lépe řečeno nemůžeme plně vyjádřit slovy. [4]

I přesto, že neexistuje jednotná definice emocí, odborníci se shodují „alespoň“ v jejich následujících znacích

- emoce jsou maximálně subjektivní (z osobního pohledu) záležitostí - dva totožné podněty mohou u různých jedinců vyvolat různé emoce (například nepřijetí na školu může u jednoho jedince vyvolat lítost a smutek, u druhého naopak vztek a zlobu)

- slovy jsou těžko vyjádřitelné
- jsou univerzální, tzn., že doprovázejí všechny druhy duševní činnosti
- jsou aktualizovány konkrétní situací v daném okamžiku
- jsou neopakovatelné - vjem, který v nás emoci vyvolal, si můžeme znovu „přehrát“ (vybavit) ve vědomí, ale stejné city nikoliv, ty se s prožitým obsahem mění
- jsou podmíněné, setrvačné – například, když učitel znepříjemní žákovi nějaký předmět, může se prožívání nepříjemných citů objevovat v tomto předmětu i poté, kdy ho učí jiný učitel
- většina emocí jsou protilehlé, například láska x nenávisť, radost x smutek
- jsou smíšené, například láska v nás vyvolává pocit radosti a štěstí, ale i strach o milovanou osobu, žárlivost a jiné
- vnímáme je ve dvou protipólech - příjemné x nepříjemné
- jsou obtížně přístupné nestrannému (objektivnímu) rozboru (analýze) [4]

Ačkoliv emoce jsou všeobecně chápány jako vnitřní, subjektivně prožívané stavy, samotné slovo (latinského původu) vyjadřuje pohyb z nitra ven. Emoce mají skutečně tendenci projevit se navenek v několika pozorovatelných ukazatelích a změnách: svalovými pohyby v obličeji, jeho zblednutím či zrudnutím, pohyby končetin i celého těla, pocením, změnami hlasového projevu (síla, výška, intonace, plynulost, rychlost). (Slaměnk, 2011)

Vznik emocí

Aby mohla emoce vzniknout, musí tomu předcházet nějaká pro jedince důležitá situace neboli emociogenní podnět (nemusí být konkrétní – často stačí očekávání nebo pouhá představa). Emoce je potom odezvou organismu, přičemž hlavní podíl na ní má mozková struktura zvaná limbický systém – spojení emocí s fyziologií organismu je velmi silné. Tuto odezvu organismu lze „rozpitvat“ na určitý zážitek (radosti, smutku, atd.), výraz (úsměv, pláč,...) a tělesné změny (bušení srdce, ledový pot aj.). [5]

Emoce v temné turistice

Každý, kdo se odhodlá některé z temných míst navštívit, popisuje své pocity víceméně shodně. Nevysvětlitelné vzrušení, husí kůže, mráz po zádech. Tyto končiny mívají zvláštní kouzlo. Je to bouře emocí, v níž se mísí úcta, voyeurismus, smutek i vzrušení ze smrti. V mnohých případech i prachobyčejná touha pochlubit se známým, na jak bizarním výletě jsme byli. [6]

4. Lokality temného cestovního ruchu

Tato část bakalářské práce se bude zabývat pouze místy temného cestovního ruchu a to jak v České republice, tak ve světě.

4.1 Temný turismus v ČR

Mezi nejznámější místa temného cestovního ruchu patří určitě Lidice, Ležáky a Terezín. Lety u Písku jsou méně známé, ale určitě také patří do míst, která stojí za zmínku. Nesmí se zapomenout i na tzv. „Moravské Lidice“ neboli Javoříčko.

4.1.1 Javoříčko

Jméno je odvozeno od javoří, javorových stromů, kterých zde kdysi rostlo mnoho. Nadmořská výška obce činí 381 m. Do roku 1960 patřilo do okresu litovelského, nyní do okresu olomouckého. Z Javoříčka do Litovle je to 14 km, do Bouzova 5 km. Údolím protéká potok Javoříčka, který se vlévá do potoka Špránku, jenž má jméno po stejnojmenném kopci, ve kterém byly v roce 1938 objeveny pohádkové jeskyně. Centrem kulturního dění byla dvoutřídní škola, ve které působil pokrokový učitel Josef Pecina. [7] (Lón, 1985)

Tragédie Javoříčko – „Moravské Lidice“

Na osud Javoříčka měla největší vliv sovětská partyzánská skupina Jermak. Tato skupina byla pro nacisty nejobávanějším oddílem. Na dopadení jeho velitele byla vypsána odměna až 100 000 říšských marek. (Lón, 1985)

V březnové noci z 19. na 20. provedli partyzáni přímo v Javoříčku zastršovací akci. Šlo o výprask několika obyvatelům, kteří o partyzánech až moc mluvili, právě tato akce se stala jedním z důvodů strachu a odporu proti přítomnosti partyzánů. Ke zvýšení napětí přispělo i velice kontroverzní oběšení hajného B. Švece v nedalekém Kadeříně. Tyto, ale i další události, se staly příčinou vypálení Javoříčka. [8]

Dne 4. 5. večer se část Lüdemannova komanda (jednalo se o kamando SS¹, které sídlilo nedaleko Javoříčka na hradě Bouzov) vydala na průzkum v okolí Bouzova a právě při tomto průzkumu došlo okolo 22 hodiny u mostu v Javoříčku ke střetu s partyzány. Bohužel výpovědi o tomto incidentu jsou značně protichůdné, ale na jejich základě lze odvodit, že se zde utkali partyzáni a část Lüdemannova komanda tvořená především tzv. vlasovci, tedy

---

¹ SS (dieSchutzStaffel der NSDAP, odtud zkratka SS) – představovaly zvláštní a cizinecké jednotky nacistické armády, jednalo se většinou o dobrovolníky

původně ruskými válečnými zajatci. Asi pět členů této jednotky zde bylo zajato a ráno zastřeleno v blízkosti mlýna Věžnice u Hartíkova. Tento střet se stal pravděpodobně posledním podnětem k akci proti vesnici. E. Lüdemann si ještě v noci ze 4. na 5. vyžádal posily jak z Konice a Litovle, tak pravděpodobně i z Olomouce. [8]

Dne 5. května 1945 po 3 hodině odešli gestapáci z hradu, někteří šli pěšky, jiní jeli autem. Před 9 hodinou **dne 5. 5. 1945** začali SSmani obkličovat osadu Javoříčko velkým okruhem z lesa, od osady Březiny, Veselíčka a obce Střemeníčka. Kolem 9. hodiny byla zapálena pancéřovou pěstí první chata u lesa, a tak to šlo postupně od západní strany, dům vedle domu, až na malou kapli a školu. Stavení byla zapalována jednak pancéřovými pěstmi, jednak fosforovými bombami, které byly házeny do příbytků okny. (Lón, 1985)

V jednu hodinu po poledni bylo javoříčské vraždění skončeno. Za obět padlo 38 mužů ve věku od 15 do 76 let, všechna stavení byla vypálena a obec vyloupena. Po celou sobotu a ještě i v neděli 6. května se v Javoříčku kouřilo z trosek domků. Uprostřed obce bylo vyhledáno místo pro společný hrob zavražděných obětí. Přišli pomoci mužové ze sousedních obcí, ze Střemeníčka, z Veselíčka a z Březiny. (Holeček, 1953)

Památník Javořko

Javoříčko se svou tragédií stalo dalším památným místem v naší vlasti. První národní pouť do Javoříčka se konala v neděli 23. září 1945 a zúčastnilo se jí 25 000 lidí.

8. května 1951 byl na krajské mírové manifestaci odhalen důstojný památník. Jedná se o umělecké dílo architektů Ing. Miroslava Putny, Ing. Jaroslava Couvala a akademického císaře Jana Třísky z Prostějova. Památník vyjadřuje myšlenku, že z krve mučedníků vyrůstá nový život a jejich následovníci jdou vpřed, k socialismu. Je zde šest soch. Sovětský hrdina sklání prapor na počest mrtvých a javoříčská žena jej zdobí lipovou ratolestí, vyjadřující tak vděčnost našich národů Sovětskému svazu. Pod záštitou praporu kráčí smělým krokem mladý muž a dívka s kladivem a srpem vpřed k novému, stále krásnějšímu životu. Na druhé straně stará javoříčská žena vypráví pionýru o tragédii, které se v Javoříčku udála. (Lón, 1985)

4.1.2 Lidice

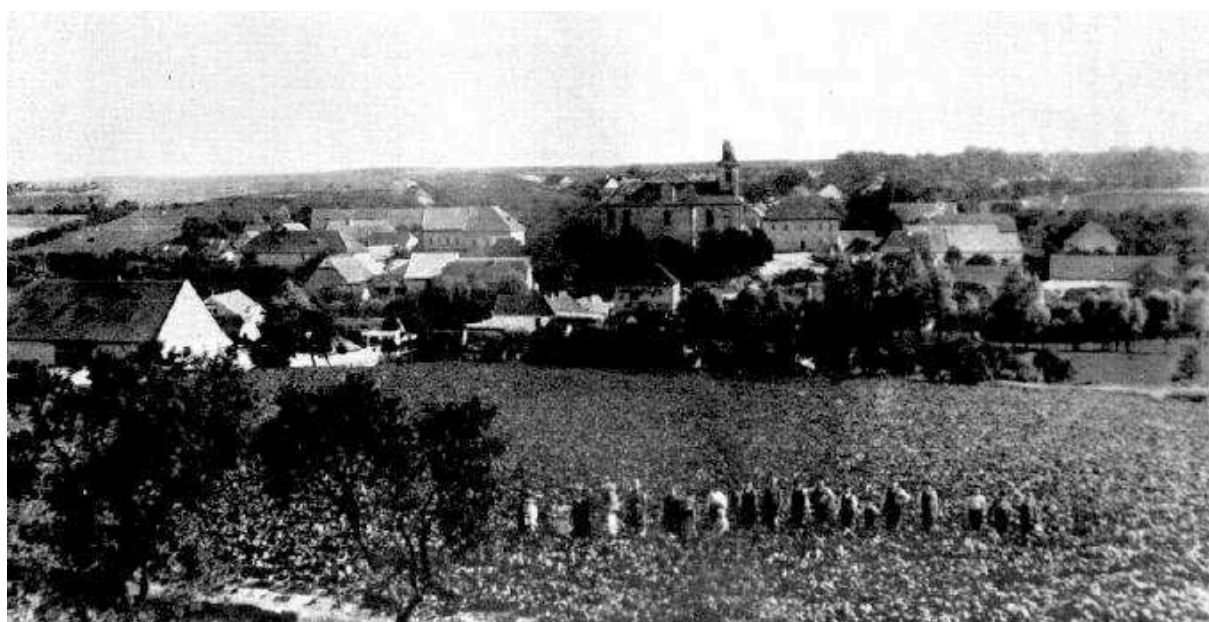
Život ve starých Lidicích

První písemnou zmínku o Lidicích můžeme nalézt již ve Zbraslavské kronice. Na počátku 15. století patřily Lidice Petrovi Meziříčskému, ale za husitských válek byly

vypáleny a spolu s dalším jeho majetkem zabrány Starým Městem pražským. Podle urbáře z roku 1608 měla svatovítská kapitula v Lidicích šest poddaných a u vesnice byly dva hájky, které se jmenovaly Peklo a Jalovičany. V roce 1713 bylo v Lidicích 16 poddaných a z téhož roku máme i první písemnou zprávu o existenci lidické školy. (Stehlík, 2007)

V Lidicích se nacházel kostel, založený roku 1352, pětitřídní škola s nápisem nad dveřmi „Škola mé štěstí“, fara, tři obchody, tři hospůdky, dva řeznické obchody, obecní úřad, čtrnáct selských usedlostí, jedna kovárna, hřbitov a pomník lidickým mužům padlým za 1. světové války. (Stehlík, 2007)

Obrázek č. 4.1 Obec Lidice před vypálením (zdroj viz seznam obrázků)

Tragédie v Lidicích

Celé Lidické tragédii předcházel atentát na Reinharda Heydricha, který byl spáchán parašutisty Jozefem Gabčíkem a Janem Kubišem dne 27. května 1942 v 10 :35 v Praze. Poté, co Gabčíkovi selhal jeho samopal STEN, hodil Kubiš na protektorův mercedes bombu. Minul sice cíl, ale Heydrich byl při jejím výbuchu vážně zraněn. Po skončení akce se oběma parašutistům podařilo z místa atentátu uniknout a zmizeli v předem připravených úkrytech.

Přes veškeré vynaložené úsilí nebylo pátrání nacistického bezpečnostního aparátu po atentátnících úspěšné. Teprve šestý den po atentátu, ve středu 3. června 1942, se z jejich pohledu situace změnila. Do továrny „Palaba“ ve Slaném dorazil dopis adresovaný dělnici Anně Maruščákové. (Stehlík, 2007)

Nejasný dopis zaměstnankyni slánské továrny, zadržený spolumajitelem F. Pálou, vyvolal u kladenského gestapa podezření na spojitost atentátu s rodinou Horákových v Lidicích, neboť jejich syn byl příslušníkem československého zahraničního vojska ve Velké Británii. Přestože nebyly vyšetřováním ani prohlídkami nalezeny žádné kompromitující materiály, zbraně ani vysílačka, němečtí pohlaváři potřebovali vykonat akt pomsty za smrt „vynikajícího muže německého národa“. Tento brutální čin se rozhodli uskutečnit právě na obyvatelích obce Lidice. [9]

V 19:45 sdělil K. H. Frank do Prahy, že Vůdce rozkázal v Lidicích provést následující opatření

1. Všechny dospělé muže zastřelit.
2. Všechny ženy převézt na doživotí do koncentračního tábora.
3. Děti, které je možno poněmčít, shromáždit a dát do rodin SS v Říši. Zbytek vychovat jinak.
4. Obec úplně vypálit a srovnat se zemí. (Stehlík, 2007)

10. června v noci vtrhlo gestapo do obce. Muži byli zahrnání do sklepů Horákova statku. Ještě týž den byli všichni na zahradě statku zastřeleni. Ženy a děti byly nejprve převezeny do tělocvičny gymnázia v Kladně. Děti až na několik výjimek čekala plynová komora. Ženy putovaly do koncentračního tábora. Němci pečlivě dohledali a zabili i všechny obyvatele Lidic, kteří v osudnou noc nebyli doma. Domy ve vsi byly nejprve vypáleny, poté odstřeleny. Demolici se nevyhnul kostel ani hřbitov. V roce 1943 tu zbyla jen holá pláň. Události v Lidicích si nacisté zaznamenali v dokumentárním filmu. Tento film sloužil jako dokument při procesu v Norimberku. Jeho sestříhané pasáže jsou součástí filmu, promítaném v lidickém muzeu. [10]

Lidice v číslech

Obětmi nacistického vraždění se stalo **340 lidických obyvatel**. Celkem 173 mužů a chlapců starších patnácti let bylo nahnáno do Horákova statku, na jehož zahradě byli posléze zastřeleni. Každý z lidických mužů byl střelen dvěma ranami do prsou a jednou do hlavy. [11] (Stehlík, 2007)

V koncentračním táboře bylo později zabito plynem (či podlehló útrapám) celkem 49 lidických žen. V polském koncentračním táboře v Chełmnu zavraždili 82 dětí. Osmdesát

dva – to je nepředstavitelné číslo. Pět dalších dětí (které se narodily po lidické tragédii) zemřelo v Praze. Přežilo pouhých sedmnáct. (Ivanov, 1982)

V táboře v Chełmnu zahynulo asi 350 000 až 360 000 lidí. Vraždilo se výfukovými plyny. Oběti byly nahnány do auta, dveře zamčeny a spuštěn motor. Výfuková roura vedla dovnitř. Za čtyři až pět minut křik a úpění z auta utichlo. Tak patrně zahynuly lidické děti. Některým byl rok (Hroníková Marta, narozená 1941, Petřík Zdeněk, 1941, Suchý Josef, 1941), jiným dětem byly dva roky (Moravcová Jitka, 1940, Příhodová Jaroslava, 1940, Ramešová Jaroslava, 1940, Straková Ludmila, Zelenka Jaromír), dalším tři, čtyři, pět let ..., ty nejstarší měly 15 let. Devět lidických dětí mělo být poněmčeno. Teprve v roce 1947 se vrátil poslední z nich – Václav Zelena. (Ivanov, 1982)

Lidé, kteří se po válce vrátili, místo už nepoznali. Navrátilců však nebylo mnoho. Z původních zhruba pěti set obyvatel válku přežilo jen 143 lidických žen a 17 dětí. [11]

Návrat dětí na lidickou pláň

Trvalou součástí pietního území v Lidicích se stal v devadesátých letech dvacátého století „Památník dětských obětí války“, **sousoší 82 lidických dětí**, zavražděných 2. 7. 1942 ve vyhlazovacím táboře v Chełmnu. Pravděpodobně jeden z nejpůsobivějších pomníků, jaké kdy lidská ruka vytvořila. Člověk se při pohledu na desítky dětských postav neubrání dojetí a zároveň se zdráhá uvěřit, že by takto rozsáhlý památník mohl být dílem jediného člověka, akademické sochařky Marie Uchytilové. Přesto tomu tak je. Když druhá světová válka skončila, bylo jí právě 21 let.

Úkol, který na sebe vzala, byl takřka nadlidský. Vytvořit dvaosmdesát dětských soch v nadživotní velikosti jí trvalo dvě desetiletí naplněná dennodenní prací, kterou dokončila až těsně před svou smrtí. (Stehlík, 2007)

Sochy byly v sádrové podobě, čekalo je ještě odlít do bronzu. Po celou dobu provázela projekt starost o finanční zabezpečení. Umělkyně své dílo částečně financovala, nestihla jej však spatřit dokončené. O vznik sousoší se zasloužilo také mnoho sponzorů. Po smrti Marie Uchytilové (zemřela 16. 11. 1989) pokračoval v práci její manžel J. V. Hampl. Na jaře roku 1995 byla zhotovena podstava obložená žulou a na ní se v bronzové podobě ke svým matkám navrátilo do Lidic prvních třicet dětí. Postupně byly instalovány další sochy a posledních sedm bylo odhaleno v roce 2000. Dnes tu stojí 42 dívek a 40 chlapců tak, jak vypadali v roce 1942. [12]

Obrázek č. 4.2 Památník lidických dětí (zdroj viz seznam obrázků)

Ženy a místa se jménem Lidice

Po 10. červnu 1942 bylo mnoho dívek pokřtěno jménem Lidice. Jejich rodiče se tak chtěli podílet na protestu proti vyhlazení obce Lidice a utrpení jejích občanů. [13]

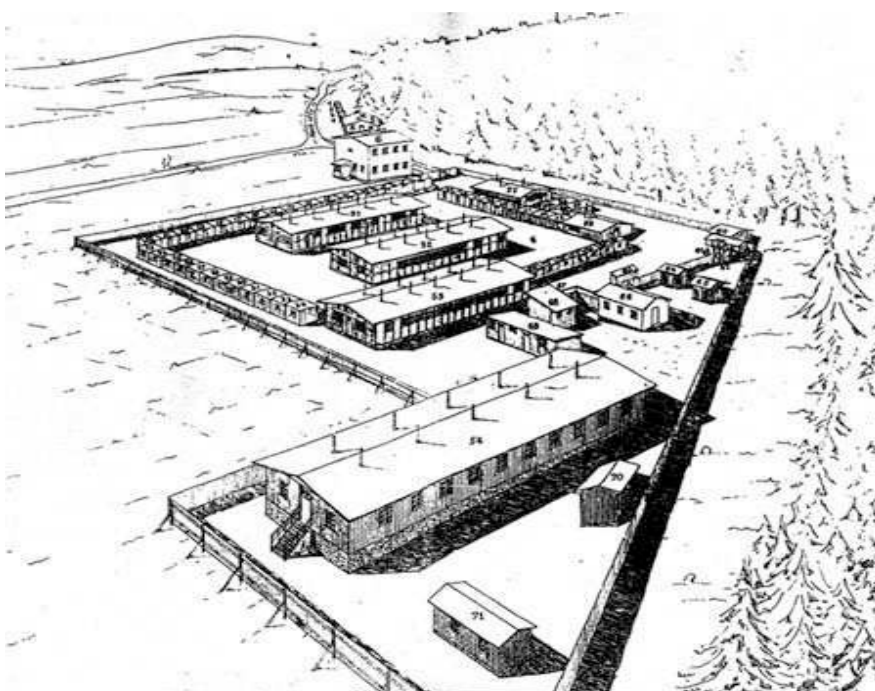
Také mnohá místa ve světě přijala po 10. červnu 1942 jméno Lidice, aby se tak podílela na uchování trvalé vzpomínky na vyhlazení obce a utrpení jejích občanů. [14]

4.1.3 Lety u Písku

Historie

Tábor v Letech stál dva kilometry východně od obce Lety. Od 8. 8. 1940 sloužil jako pracovní tábor, následně od 1. 1. 1942 byl sběrným táborem a od 2. 8. 1942 se stal cikánským táborem. Jeho oplocená část měla rozlohu 66 arů, ke které patřilo ještě 11,2 aru neoplocené zemědělské půdy. Součástí tábora byl dřevěný dům, který měl sloužit jako učebna, v případě nouze jako ošetrovna. Před vchodem do tábora stál jednopatrový dům, který náležel velitelství, a vedle cesty, která vedla do obce Lety, čtyři menší obytné domky pro dozorčí a správní orgány. Od samého počátku byl do funkce ředitele – velitele tábora – jmenován bezcitný dvaapadesátiletý Josef Janovský, kapitán četnictva. [15]

Obrázek č. 4.3 Koncentrační tábor v Letech u Písku (zdroj viz seznam obrázků)

První dozorcí, příslušníci četnictva, přišli do tábora 6. 6. 1940 a práce v táboře jim byla nařízena rozkazem. Po nich sem bylo přivezeno prvních 12 vězňů, kteří museli připravit ubytování pro nově příchozí. [15]

Vězni do tábora přicházeli z výkonu trestu a pobyt v pracovním táboře je měl naučit pracovat, než byli propuštěni. Po příchodu do tábora byli zařazováni do tříd. Třetí třídu získal každý nově příchozí. Vězni pracovali na výstavbě silnice, na polích a v lese po celém okolí tábora. Do tábora docházel smluvní lékař z blízkého okolí a vážnější případy onemocnění byly převáženy do nemocnice v Písku. Za dobré chování byl vězeň přeřazen do druhé třídy a následně do první třídy. Tento postup byl jednou z cest, která vedla k propuštění vězňů. Do konce roku 1940 prošlo táborem 233 osob. (Pape, 1997)

Kapacita tábora byla sice zvětšena tak, že tábor byl schopen pojmout až 600 vězňů, ale i tento počet byl brzy překročen, neboť v průběhu srpna 1942 bylo v táboře internováno přes 1100 mužů, žen a dětí. Tábor nebyl vybaven potřebným hygienickým a dalším zařízením pro tak velký počet osob. Navíc byli v táboře až do srpna 1942 věznění pouze muži. Od srpna 1942 zde ve zcela neuspokojujících podmínkách živořily i ženy a děti. Po velkém náporu v srpnu 1942 přicházeli do tábora většinou pouze jednotlivci nebo rodiny. Počet vězňů tak nadále nestoupal, ale neuspokojivé podmínky v táboře zůstaly prakticky stejné. (Pape, 1997)

Kromě „Cikánů a cikánských míšenců“ byly v táborové evidenci podchyceny i „osoby žijící cikánským způsobem“. V táborové evidenci byl zanedlouho zapsán i první novorozenec, celkem se v táboře narodilo 13 chlapců a 23 dívek, poslední evidenční číslo patřilo židovskému lékaři, který sem byl přidělen v lednu 1943. [15]

Většina vězňů, kteří do tábora přišli, nebyla v dobrém zdravotním stavu. Nejmladší trpěli podvýživou, starší tělesnou slabostí a starci, kterých nebylo mnoho, sešlostí, kožními a pohlavními chorobami a tuberkulózou. Nemocní pak dostávali individuální jídelní přídatky a děti od prosince 1942 i dopolední a odpolední svačiny. Zdravotní stav vězňů se stále zhoršoval i díky stavu budov, které byly vlhké a plesnivé, ale také z důvodu nedostatku vody, která se musela částečně dovážet. Již 3. 8. 1942 se hlásili na ošetřovně první nemocní a v průběhu třech týdnů jich bylo okolo padesáti. 15. 10. 1942 se museli první tři pacienti podrobit epidemiologickému vyšetření s podezřením na břišní tyfus. Zhoršující se a nebezpečnou situaci naprosto nepochopitelně podcenil velitel tábora, který ve vlastních hlášeních uvedl, že zdravotní stav vězňů je normální a epidemie v táboře nehrozí. 13. 12. 1942 bylo hlášeno prvních 5 nemocných, u kterých byl zjištěn břišní tyfus. Nákaza se rychle šířila a koncem prosince přerostla v epidemii. V nemocnicích bylo hospitalizováno 22 osob (20 vězňů a 2 četníci). Teprve nyní ohlásil velitel tábora celou situaci vedení, které mu vytкло, že zanedbal své povinnosti a z funkce velitele byl odvolán. Novým velitelem tábora se stal dosavadní velitel cikánského tábora v Hodoníně. [15]

Ještě před příchodem nového velitele tábora bylo odesláno prvních 93 vězňů se známkou ASO (asociál) do pražské donucovací pracovny. Odtud měli všichni podle sdělení odjet to tábora Auschwitz za prací. Skutečnost byla poněkud jiná, 2. 12. 1942 je vlak z pražského hlavního nádraží odvezl do Osvětimi, kde na ně čekala místo práce smrt. [15]

Propuštění a útěky z tábora

V prvním měsíci existence tábora byla využita možnost legálního propuštění. Jako první byla propuštěna rozsáhlá rodina Šlehofova. Po ní následovali další. Propuštění z tábora se dělo s vědomím generálního velitele neuniformované protektorátní policie. Mezi vězni kolovaly zprávy o možnosti propuštění po poskytnutí úplatku. Údajně bylo možné za 20 000 protektorátních korun vymoci propuštění z tábora. (Pape, 1997)

Další možností, jak se dostat z tábora, byl útěk. Ze samotného tábora byl útěk komplikován ohrazením a ostrahou se psy. Lepší podmínky pro útěk existovaly

na dislokovaných pracovištích, na kterých vězňové v některých případech i nocovali. Celkem bylo zaznamenáno přes 100 pokusů o útěk, z nichž asi polovina byla úspěšná. [16]

Mezi úspěšné útoky patřil také pokus Josefa Serynka, který s jedním spoluvězněm uprchl na podzim 1942. Josefu Serynkovi se podařilo dostat se až na Českomoravskou vrchovinu, kde se zapojil do partyzánského boje. Spolupracoval s odbojovou skupinou gen. Luži i se sovětskými partyzány. Jeho společník byl zastřelen v okolí Třeboně. [16]

Shrnutí

Celkem prošlo internací v tomto táboře **1 309 osob**, z nichž 326 internaci nepřežilo. Další čtvrtina vězňů byla propuštěna nebo utekla. Ostatní vězňové byli transportováni do koncentračního tábora v Osvětimi. [16]

Hromadné transporty se uskutečnily celkem dva. Jako první byl vypraven 3. prosince 1942 transport tzv. asociálů v počtu 16 mužů a 78 žen do koncentračního tábora Osvětim I. Druhý z transportů znamenal prakticky likvidaci tábora, protože v něm bylo odvezeno 417 vězňů do koncentračního tábora Osvětim II. - Birkenau. Zatímco první transport se uskutečnil na základě výnosu o preventivním potírání zločinnosti, druhý již byl realizován na základě Himmlerova výnosu z 16. 12. 1942, který nařizoval transport všech Romů do koncentračního tábora v Osvětimi. Zbývajících 198 vězňů bylo přemístěno do cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu nebo do sběrných táborů v Praze a v Pardubicích. Jen malá část byla propuštěna na svobodu. [16]

Současnost

Usnesením vlády České republiky č. 589 ze dne 4. května 2009, které se promítlo do znění zřizovací listiny Památníku Lidice, přešla péče o pietní území bývalého cikánského tábora v Letech do působnosti této organizace. [15]

Dne 18. 6. 2010 byla slavnostně otevřena nově vytvořená Kulturní památka Lety nacházející se u stejnojmenné jihočeské obce. Akci pořádalo Ministerstvo kultury ČR ve spolupráci s Památníkem Lidice. Slavnostní zahájení provedli ministr kultury Václav Riedlbauch, zmocněnec pro lidská práva Michael Kocáb a zástupce Jihočeského kraje. Kulturní památka Lety byla zapojena do již osvědčených badatelských, kulturních, výtvarných a vzdělávacích programů Památníku Lidice, a to zejména směrem k pedagogům a k mládeži. [15]

Historie a kultura Romů stejně jako tematika holocaustu je dlouhodobě zpracovávána Památníkem Terezín a Muzeem romské kultury v Brně. Památník Lidice se proto bude zaměřovat v souvislosti s památníkem Lety na témata spojená se současnými projevy nacionalismu, rasismu a xenofobie. [15]

Cílem Památníku Lidice je dosáhnout toho, aby se pietní území Lety stalo důstojným místem, jaké si podobné kulturní památky na oběti nacistické represe zaslouží. [15]

4.1.4 Ležáky

Ležáky, nazývané podle potoka Ležák, byly osadou chudých kameníků a drobných chalupníků. Tvořilo ji osm domků. Kolorit ležáckého údolí dotvářel mlýn, který však patřil pod Měretice. [17]

Co předcházelo vypálení Ležáků

V noci na 29. prosince 1941 dopravil britský letoun Halifax s kanadskou a anglickou posádkou do protektorátu tři skupiny parašutistů: Antrophoid (Jan Kubiš a Jozef Gabčík, kteří měli uskutečnit atentát na zastupujícího říšského protektora), Silver B (V. Škácha, J. Zemek) a Silver A (Alfréd Bartoš, Josef Valčík a Jiří Potůček). Ani poslední skupina (jako předcházející) nebyla vysazena přesně dle plánu na místo u Heřmanova Městce, ale až u Poděbrad. Valčík se po mnoha nesnázích dostává s radiostanicí Libuše do Pardubic, kde se znovu setkává s Bartošem a Potůčkem. (Kyncl, 2009)

Jedním z hlavních úkolů Silveru A bylo udržovat rádiové spojení s Londýnem. Pro vysílačku byl nalezen úkryt ve dvojitém stropě strojovny lomu Hluboká. Od poloviny ledna 1942 začala vysílačka pravidelně pracovat každou noc. Nacisté ji samozřejmě zaregistrovali, a tak musela být přemístěna. Dalším stanovištěm byly Lázně Bohdaneč. Zde byla na přelomu března a dubna. Vysílačka mění často svůj pobyt, nakrátko byla umístěna i ve věži Včelákovského kostela, ale nakonec skončí v ležáckém mlýně. (Schildberger, 1982)

Zničení Ležáků

Osadu Ležáky vypálili nacisté **24. června 1942** jako odplatu za pomoc paraskupině Silver A. Všichni Ležáčtí, zatčení v osadě, jsou nahnáni do opuštěného lomu u silnice. Postupně přibývali další lidé, až jich bylo kolem osmdesáti a začala kontrola totožnosti. Ti, kteří patřili do Ležáků, byli nahnáni do připravených autobusů, patřících chrudimskému četnictvu, a to zvláště ženy s dětmi a potom zvláště muži. Autobusy je dovezli do Pardubic, kde byli popraveni. [18] (Schildberger, 1982)

Při zásahu bylo zavražděno 33 obyvatel - 18 žen a 15 mužů. Dalších sedm lidí z osady a víc než třicet spolupracovníků parašutistů zastřelili 25. června a 2. července 1942. Jedenáct ležáckých dětí našlo smrt v plynovém voze v polském Chełmnu 25. července. Přežily jen sestry Šťulíkovy, které byly poslány do Německa na „převýchovu“. [18]

Památník Ležáky

V památníku v Ležákách můžete zhlédnout přibližně 30 minutový dokument o celé tragedii, včetně svědectví lidí, kteří v této době žili. [19]

4.1.5 Terezín

Historie

Již v roce 1757 rozhodla rakouská generalita o výstavbě velké pevnosti, která by mohutností svých zdí a početností posádky udržela případného nepřítele, postupujícího podél řeky do vnitrozemí, na uzdě. Základní kámen pevnosti byl položen za účasti císaře Josefa II. dne 10. října 1780 a k počtě své matky Marie Terezie (zemřela 19. listopadu téhož roku) ji panovník nazval Terezín. Vznikající pevnost byla v roce 1782 prohlášena královským městem a za provozuschopnou ji uznali v roce 1790, tedy v úmrtním roce jejího zakladatele Josefa II. [20]

Pevnost Terezín

Pevnost Terezín se stavěla podle nejmodernějších francouzských a italských pevnostních plánů. Na stavbě pracovalo kromě odborných sil přes patnáct tisíc mužů. do práce byly nasazeny celé vojenské pluky. Stavební materiál se dopravoval povozy i po vodě. (Kulišová, 1967)

Terezín má dvě části, které se stavěly současně. Na levém břehu Ohře je Velká pevnost, takzvaná velká nebo vnitřní tvrz (fort), kde je vlastní město Terezín. Na druhém, pravém břehu Ohře, leží Malá pevnost, původně nazvána Malý fort. Obě části byly spojeny podzemní chodbou. (Adler, 2003)

V době druhé světové války se staleté město změnilo v mučírnu nacistického gestapa. Oběma pevnostmi prošly za války tisíce lidí, desetitisíce zahynuly přímo v Terezíně, přes sto dvacet tisíc vězňů bylo z Terezína deportováno do káznic, věznic, koncentračních a vyhlazovacích táborů nacistické říše. V červnu 1940 přišli do Malé pevnosti první vězňové z Prahy. Velkou terezínskou pevnost změnili fašisté na židovské ghetto. (Kulišová, 1967)

Terezín jako židovské ghetto

Město se postupně vyprazdňovalo, k 31. 5. byly v Terezíně zrušeny školy, následovalo rozpuštění spolků. Posední opustila Terezín záložna, která se přestěhovala do Roudnice nad Labem. (Chládková, 2005)

Do prázdného města pak přijížděly pravidelné transporty z protektorátu až do října 1943, kdy v českých zemích již nebyli registrovaní zádni židovští obyvatelé. Z Čech a Moravy bylo dopraveno do Terezína 75 695 osob, z nichž 67 070 zemřelo buď v Terezíně, nebo ve vyhlazovacích táborech. Osvobození ghetta se dočkalo pouze 8521 zubožených lidí. Terezínské ghetto přijímalo až do roku 1945 také početné transporty z ciziny. V seznamech z války jsou uvedeny jména příslušníků 35 národností. Celkem prošlo ghettem na 153 tisíc lidí a válku přežil jen nepatrný zlomek z nich. (Votoček, 1980)

Památník Terezín

Památník Terezín vznikl v místech utrpení desetitisíců lidí původně jako Památník národního utrpení roku 1947 z iniciativy vlády znovu obnoveného Československa.

V České republice je jedinou institucí svého druhu. Jeho posláním je uchovávat památku obětí rasové a politické perzekuce v letech nacistické okupace, rozvíjet muzejní, výzkumnou a vzdělávací činnost, jakož i pečovat o místa spojená s utrpením a smrtí desetitisíců obětí vlády násilí. [21]

Památník Terezín v současné době tvoří soubor jednotlivých pietních míst, která ale netvoří ucelenou lokalitu.

Celý komplex památníku Terezín tvoří

- Malá pevnost
- Národní hřbitov
- Muzeum ghetta
- Židovský hřbitov s krematoriem a Ruský hřbitov
- Pietní místo u Ohře
- Kolumbárium s částí opevnění, obřadní místnosti a márnice
- Bývalá Magdeburská kasárna
- Modlitebna z doby terezínského ghetta
- Památník sovětských vojáků
- Pamětní deska u bývalé železniční vlečky

- Bývalá podzemní továrna Richard v Litoměřicích s krematoriem

Malá pevnost

Malá pevnost měla tvar mírně rozbíhavého obdélníku, přilehlého k staré Ohři západní stranou, se dvěma polobastiony a mezilehlou kurtinou, běžící přímo nad vodním tokem. Fungovala v letech 1940–1945 jako věznice pražského gestapa. Roku 1994 byla v Malé pevnosti otevřena nová stálá expozice o historii policejní věznice. Podává svědectví o perzekuci českého národa za nacistického režimu v 2. světové válce a zaznamenává osudy českých vězňů zavlčených do jiných koncentračních táborů na území nacistické německé říše. (Votoček, 1980) [22]

Národní hřbitov

Nachází se před vstupem do Malé pevnosti. Založený byl po 2. světové válce a je ve tvaru trojúhelníku. Hroby, na kterých je vyskládáno mnoho kamínků (od pozůstalých) jsou označeny čísly, jmény a daty, jsou-li známa. U hrobů kvetou červené růže. Hromadných hrobů je zde 5, samostatných 2 386. Hřbitovu dominují dva náboženské znaky - Davidova hvězda a křesťanský kříž. Každý rok se na národním hřbitově koná vzpomínková slavnost, Terezínská tryzna. [23]

Muzeum ghetta

Novorenesanční budova německé školy byla východně od radnice postavena roku 1887. Vyučování začalo o tři roky později. Původnímu účelu sloužila do počátku II. světové války, pak se stala jedním z objektů ghetta, v němž byli nuceně shromažďováni Židé z mnoha zemí Evropy. Muzeum bylo otevřeno v roce 1991. Expozice vznikla ve spolupráci s bývalými vězni terezínského ghetta. [24] [25]

Židovský hřbitov s krematoriem a Ruský hřbitov

Na židovském hřbitově je pohřbeno na 9 000 obětí tábora. Nacisté rozhodli vybudovat v Terezíně táborové krematorium. Bylo uvedeno do provozu 7. září 1942 a spalovalo mrtvé nejen z ghetta, ale i z policejní věznice gestapa v Malé pevnosti a později i z litoměřického koncentračního tábora. Podle dochovaných kremačních záznamů zde bylo zpopelněno na 30000 obětí. Urny s popelem se ukládaly v kolumbáriu. Od poloviny března 1945 až do příchodu prvních evakuačních transportů byly kremace zastaveny. Mrtví byli ve všech třech perzekučních zařízeních pohřbíváni do hromadných hrobů. Mezitím bylo zprovozněno vlastní krematorium litoměřického tábora, které začalo spalovat v dubnu 1945. Během

jednoho měsíce v něm bylo zpopelněno asi 400 mrtvých. Po příchodu evakuačních transportů (na konci dubna 1945) byly kremace obnoveny. [26]

Kolumbárium s částí opevnění, obřadní místnosti a márnice

Kolumbárium sloužilo ke skladování ostatků zpopelněných lidí. V letech 1942-1944 zde v policích byly umístěny tisíce papírových nebo dřevěných schránek s popelem obětí. V listopadu roku 1944 bylo 3 000 uren zakopáno do země poblíž koncentračního tábora v Litoměřicích a popel z 22 000 uren byl vysypán do Ohře (Němci tak chtěli zahladit stopy zločinů, které napáchali na židovských vězňích v Terezíně) – zde se nyní nachází pietní místo. Nachází se kousek od výstupu ze židovského hřbitova a krematoria. [23]

Bývalá Magdeburská kasárna

V bývalé Magdeburské kasárně sídlila v dobách terezínského ghetta židovská samospráva a všechna oddělení zajišťující chod tábora. V současnosti jsou zde stálé výstavy, věnované každodennímu životu židovských vězňů. [27]

Modlitebna z doby terezínského ghetta

Mezi prostory, sloužícími v době existence terezínského ghetta k bohoslužbám, měla mimořádný význam židovská modlitebna umístěná v dnešní Dlouhé ulici č. 17, objevená až počátkem 90. let 20. stol. Svou výzdobou – odborně provedenými nástěnnými malbami a texty – je unikátní mezi všemi obdobnými prostory, jež byly v bývalém ghettu jako modlitebny využívány. [28]

Javoříčko, Lidice a Ležáky nejsou jedinými obcemi, které byly v době druhé světové války nacisty vypáleny. V některých obcích došlo k vypálení jejich části nebo některých domů, ve kterých žili obyvatelé, kteří partyzány podporovali. Mezi takové obce patří například Prlov, Zákřov, Lačnov, Konětopy, Morávka a Mnich. Nejznámější valašskou obcí, která byla vypálena a její obyvatelé popraveni, je Ploština, jak uvádí Holeček (1953).

Nemělo by se taky zapomenout na místa, jako jsou věznice, konkrétně věznice v Uherském Hradišti, památník na Salaši, napoleonské bojiště, nacházející se ve Slavkově u Brna, naučná stezka Jáchymovské peklo, která připomíná život tisíců politických vězňů z blízkých pracovních táborů při uranových dolech, kostel sv. Cyrila a Metoděje v Praze, kde našli úkryt parašutisté Jozef Gabčík a Jan Kubiš.

4.2 Temný turismus ve světě

Černobyl

Jaderná elektrárna Černobyl, postavená na Ukrajině poblíž hranic s Běloruskem, sestávala ze čtyř bloků. Právě jeden z těchto reaktorů se stal příčinou největší havárie jaderné elektrárny v historii. Jaderná nehoda zničila 26. dubna 1986 v 1:24 hodin ráno 4. blok jaderné elektrárny Černobyl a jejím důsledkem bylo nejmasivnější radioaktivní zamoření, které dodnes lidstvo pocítilo. [29] (Ščerbak, 1990)

Město Pripjať

Radioaktivní zamoření zasáhlo nejvíce město Pripjať, ve kterém tehdy žilo zhruba 50 tisíc obyvatel a které leží asi tři kilometry od havarovaného reaktoru jaderné elektrárny Černobyl. Opuštěné domy jsou dnes obrovským muzeem dokumentujícím sovětskou éru. Bazény, nemocnice, paneláky a další objekty, tedy úplně vše, co museli obyvatelé opustit během krátkého času. Při evakuaci si s sebou mohli vzít jen doklady, knihy a oblečení. [30] [31]

Pearl Harbor

Pearl Harbor naleznete asi 15 minut západně od Honolulu. Jedná se o přístav stále využívaný jako námořní základna námořnictva Spojených států. Dnes zde však naleznete také hezký a zajímavý areál, který je věnován historickým událostem z období 2. světové války. [32]

Útok na Pearl Harbor

V neděli 7. prosince 1941 v 07:53 napadlo 181 japonských vojenských letadel Tichomořské loďstvo Spojených států. Čtyřicet minut na to provedla druhá vlna 170 letadel další nálet. Vzhledem k velkému vítězství, kterého Japonci dosáhli, byli jejich ztráty minimální (64 mrtvých), takřka zanedbatelné, za to americké ztráty byly děsivé (2390 mrtvých). Nejvíce obětí zemřelo na bitevní lodi Arizona (ta dnes slouží jako památník). (Smith, 2007); (Cawthorne, 2007)

Osvětim

Osvětim (německy Auschwitz), která byla největším nacistickým koncentračním a vyhlazovacím táborem, byla založena na Himmlerův rozkaz z 27. dubna 1940 v blízkosti polského městečka Oświęcim. Tábor se během let rozrůstal a tvořily ho 3 hlavní tábory:

Auschwitz I, Auschwitz II-Birkenau, Auschwitz III-Monowitz a více než 40 podtáborů. [33]
[34]

Počet obětí, které zahynuly v koncentračním táboře, není přesně znám. Uvádí se něco mezi 1,2 - 3,5 milionu lidí. Důvodem k těmto dohadům není jen zničená evidence, ale fakt, že 70-75% každého transportu nebylo nijak evidováno, protože šli okamžitě do plynových komor. (Dwork, 2006)

Mezi další místa temného cestovního ruchu patří dům v Amsterdamu, v němž se během nacistické okupace skrývala rodina židovky Anny Frankové. Ground Zero v New Yorku, proslavené atentátem na Světové obchodní centrum, který se uskutečnil 11. září, Arlingtosnký hřbitov v USA, Vražedná pole v Kambodži, kde je v masových hrobech pohřbenou velké množství lidí, Památník Hiroshima v Japonsku, kde 6. srpna vybuchla blízko budovy atomová bomba Little Boy, Hrad Bran v Rumunsku, proslulý především jako „Drákulův hrad“ a London Dungeon ve Velké Británii. Jsou zde různé exponáty, které zachycují Jacka Rozparovače, Soudný den, Velký požár Londýna, Francouzskou revoluci, Williama Wallace, Mučírny a další desítky atrakcí, mimo jiné i největší zrcadlové bludiště na světě.

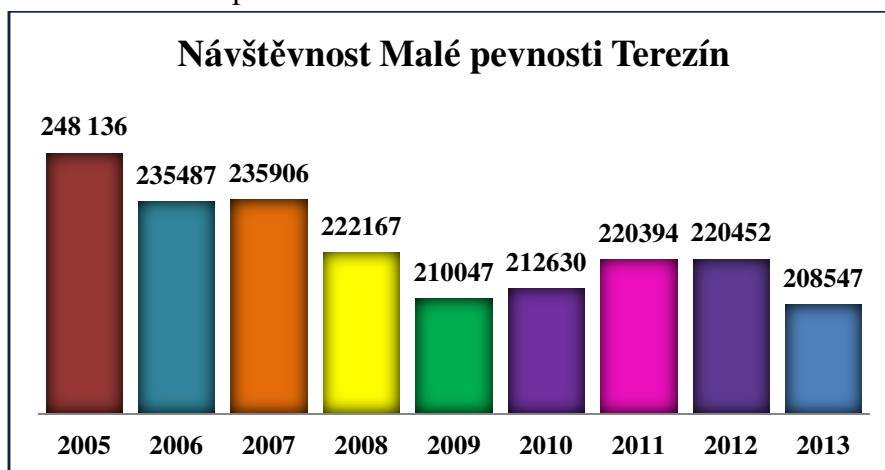

5. Výsledky mého výzkumu

V této kapitole jsou dvě podkapitoly. První z nich se zabývá návštěvností jednotlivých památníků v České republice a druhá podkapitola řeší dotazníkový průzkum.

5.1 Návštěvnost památníků

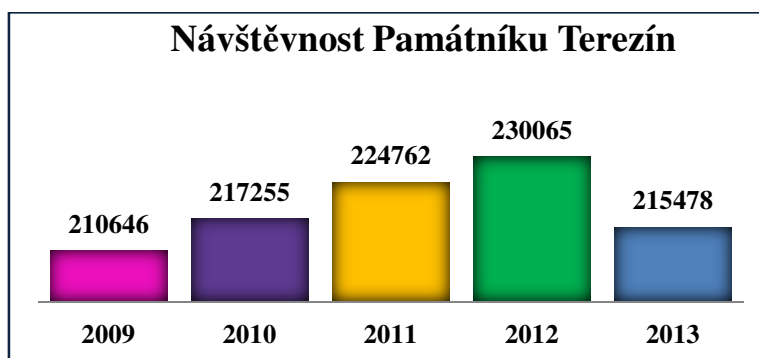
Graf č. 5.1 Návštěvnost Malé pevnosti Terezín

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Z grafu lze vyčíst, že největší návštěvnost byla v roce 2005, zatímco nejmenší v roce 2013. Návštěvnost v roce 2006 a 2007 je téměř srovnatelná. V roce 2006 navštívilo Malou pevnost v Terezíně jen o 419 návštěvníků méně než v roce 2007. V roce 2008 došlo k poklesu návštěvníků a pokles pokračoval i v letech 2009 a 2010. Roky 2011 a 2012 jsou téměř srovnatelné. Návštěvnost se liší o pouhých 58 návštěvníků.

Graf č. 5.2 Návštěvnost Památníku Terezín

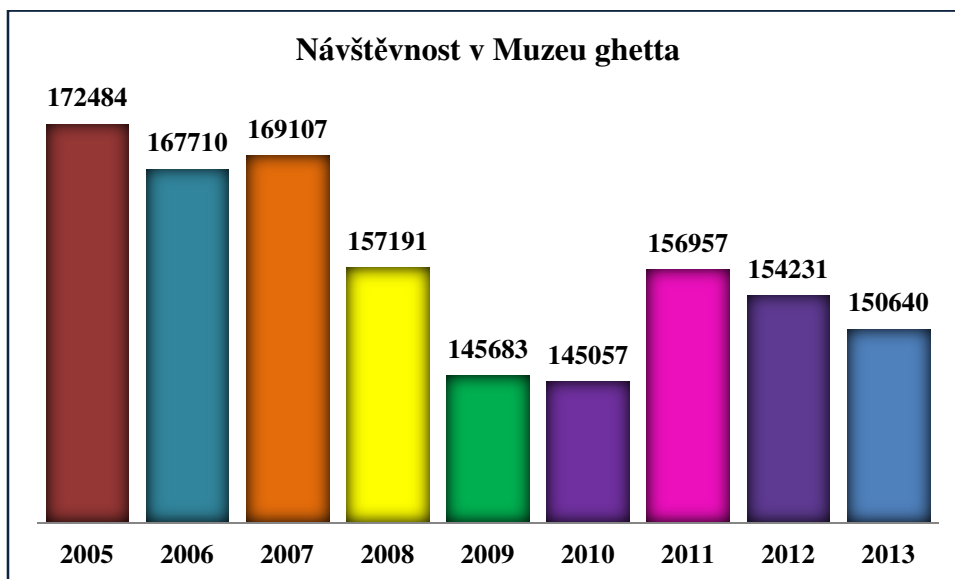

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

V roce 2009 nebyla návštěvnost nijak vysoká, ale rok od roku se zvyšovala, s výjimkou roku 2013. Nárůsty se vždy pohybovaly od pěti do sedmi tisíc návštěvníků. Konkrétně v roce 2010 byl nárůst o 6609 návštěvníků, v roce 2011 to činilo

7 507 návštěvníků, což byl největší nárůst, a v roce 2012 byl nárůst nejmenší 5303 návštěvníků. V roce 2013 došlo k výraznému poklesu, a to až o 14587 návštěvníků.

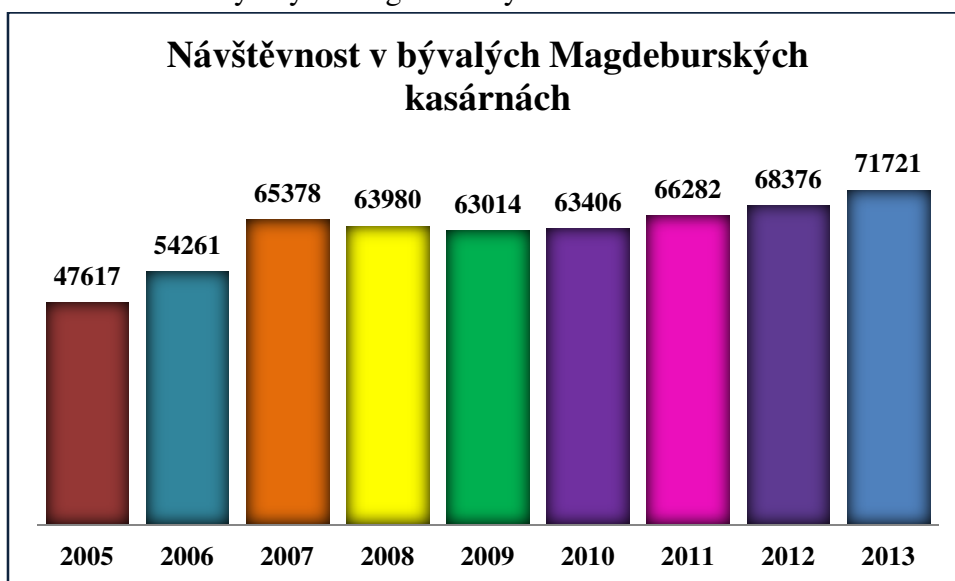
Graf č. 5.3 Návštěvnost v Muzeu Ghetta

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Zde návštěvnost různě kolísá. V roce 2006 návštěvnost poklesla o 4774 návštěvníků. V roce 2007 došlo k mírnému vzrůstu o 1397 návštěvníků. V roce 2008 dochází ale opět k poklesu, a to až o 11916 návštěvníků. Roky 2009 a 2010 jsou téměř srovnatelné (pokles o 626). Poté dochází opět k nárůstu, ale pouze v roce 2011, další roky návštěvnost opět klesla.

Graf č. 5.4 Návštěvnost v bývalých Magdeburských kasárnách

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Návštěvnost v bývalých Magdeburských kasárnách se nijak neliší mezi jednotlivými roky. Nárůsty a poklesy návštěvníků jsou rovnoměrné a nejsou zde nějaké velké odchylky

v návštěvnosti, kromě roku 2006 a roku 2007. V roce 2006 vzrostla návštěvnost o 6644 a v roce 2007 dokonce o 11117 návštěvníků. Nejmenší pokles návštěvnosti byl v roce 2009, a to o 966 návštěvníků, zatímco největší vzrůst byl v roce 2013, který činil 3345 návštěvníků.

Graf č. 5.5 Návštěvnost Památníku Lidice

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

V roce 2006 (oproti roku 2005) je zaznamenán značný nárůst návštěvnosti. Tento nárůst je objektivně způsoben jednak otevřením nové expozice muzea v červnu, a jednak účinnější propagační činností. Nárůst pokračuje i v roce 2007, především díky výraznější účasti na pietní vzpomínce a doprovodných programech. V roce 2008 dochází k poklesu o 5205 návštěvníků. Příčinou je menší účast na červnové pietní vzpomínce. V roce 2009 dochází k poklesu o 2075 návštěvníků. Přispěl k tomu pokles zahraničních studentů. V roce 2010 se podařilo opět zvýšit návštěvnost o 1213 návštěvníků. Zásahu na tom mají zejména vzdělávací programy pro mládež, zvýšená návštěvnost zahraničních studentů. V roce 2011 dochází k nárůstu o 6167 návštěvníků. Podle výsledků návštěvnické ankety se zájem zvýšil díky uvedení filmu LIDICE do kin. V roce 2012 je největší návštěvnost od založení příspěvkové organizace Památník Lidice. Hlavní příčinou je 70. výročí tragédie.

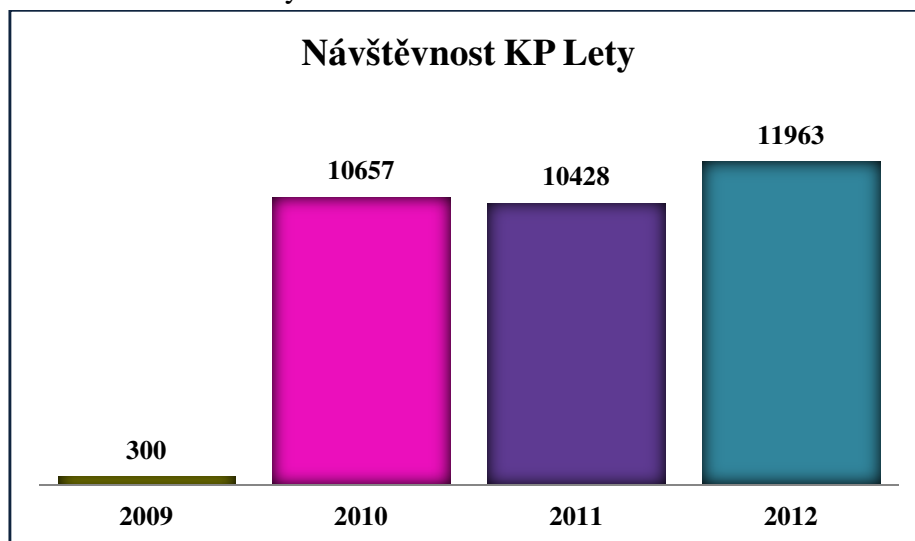
Graf č. 5.6 Návštěvnost Památníku Ležáky

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Oproti předchozímu roku se návštěvnost zvýšila o 3561 návštěvníků. Hlavním impulsem byla předcházející rekonstrukce muzea a úprava pietního území. V roce 2010 dochází opět k nárůstu, a to o 1642 návštěvníků. Největší podíl na tom má výrazně zvýšená účast na pietní vzpomínce. V roce 2011 dochází k mírnému poklesu o 498 návštěvníků. Na poklesu má především vliv nižší účast veřejnosti na červnovém pietním aktu oproti předchozímu roku, kdy se piety zúčastnil prezident republiky. V roce 2012 dochází k výraznému zvýšení o 6367 návštěvníků. Zásahu na tom má především pietní vzpomínka k 70. výročí tragédie.

Graf č. 5.7 Návštěvnost KP² Lety

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Údaje jsou zaznamenány od roku 2009 a to z toho důvodu, že 4. května 2009 přešla péče o pietní území bývalého cikánského tábora v Letech u Písku do působnosti organizace Památník Lidice. Nečekaně vysoká návštěvnost KP lety je odrazem velké účasti veřejnosti na pietní vzpomínce, ale i trvalého zájmu médií. Došlo k nárůstu o 10357 návštěvníků. V roce 2011 dochází k poklesu o 229 návštěvníků a lze předpokládat, že v dalších letech bude opadat zájem o toto pietní místo, pokud nedojde například k nějaké medializované události ve vztahu k Romům nebo k samostatnému místu. V roce 2012 dochází opět k nárůstu, a to o 1535 návštěvníků. Nárůst je důkazem dobré propagační práce.

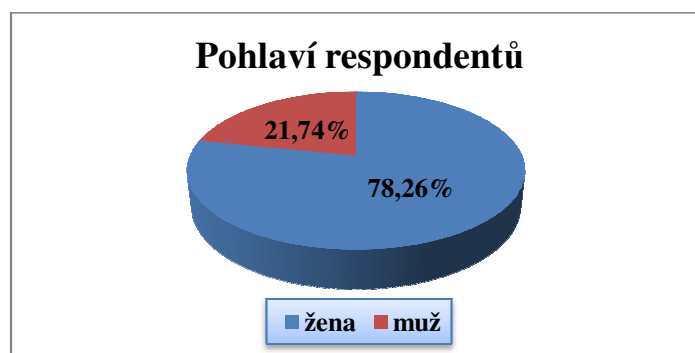
² KP – Kulturní památka

5.2 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření proběhlo jak na internetu, tak na veřejnosti. Z rozdaných 50 dotazníků jich bylo vráceno 28. Bohužel ne všichni byli ochotni dotazník vyplnit. Návratnost dotazníků na veřejnosti byla kolem 56 %. Na internetu odpovědělo o 13 respondentů více, tedy 41. Celkem dotazník vyplnilo 69 respondentů. Otázky byly uzavřené, ale i otevřené. Dotazník obsahoval celkem 15 otázek, z toho 11 otázek bylo uzavřených, stačilo jen zakroužkovat příslušnou odpověď. Průzkum nebyl zaměřen nějak konkrétně, jednalo se spíše o to, zda lidé vědí, co je to temný cestovní ruch, nejednalo se například jen o nějakou vybranou lokalitu v rámci temného cestovního ruchu. Výsledky dotazníkového šetření jsou znázorněny graficky, ale popsány i slovně.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf č. 5.8 Pohlaví respondentů

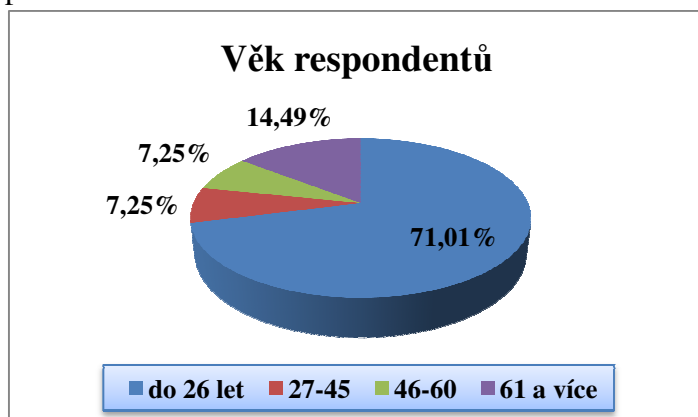

Zdroj: Vlastní průzkum

První otázka mého dotazníkového šetření se týkala pohlaví. Z grafu lze vyčíst, že odpovídalo více žen než mužů. Mužů se zúčastnilo pouze 15 (21,74 %) zatímco žen o 39 (78,26 %) více. Tento nepoměr byl dán tím, že ženy byly ochotnější dotazník vyplnit.

Otázka č. 2: Kolik Vám je let?

Graf č. 5. 9 Věk respondentů

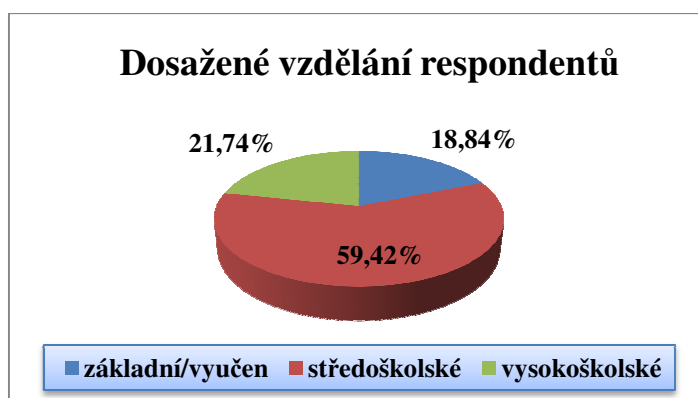

Zdroj: Vlastní průzkum

Dotazníku se zúčastnily všechny věkové kategorie, ale největší zastoupení měla kategorie ve věku do 26 let. Mladí lidé byli velmi ochotni odpovídat na otázky. Dále bylo zjištěno, že nejmenší zastoupení dotazovaných bylo ve dvou kategoriích, a to ve věku od 27 do 45 a od 46-60. Z celkového počtu dotazovaných bylo až 49 respondentů ve věku do 26 let, dále 5 respondentů ve věku 27-45, ale i ve věku 46-60 a 10 dotazovaných bylo ve věku 61 a více let.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše vzdělání?

Graf č. 5. 10 Dosažené vzdělání respondentů

Zdroj: Vlastní průzkum

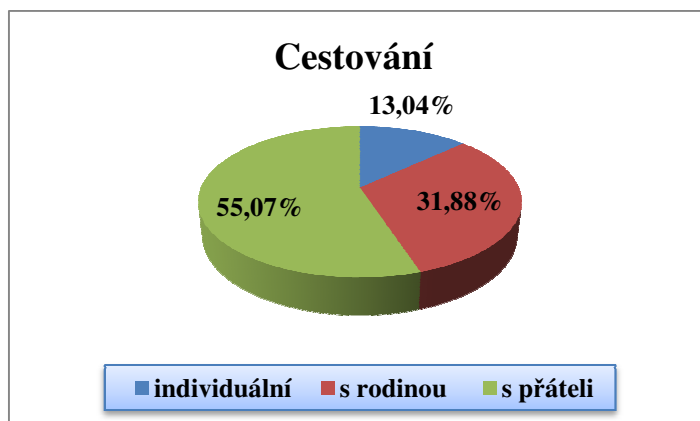
Co se týče otázky číslo 3, tak ta byla zaměřena na dosažené vzdělání dotazovaných. Opět lze z grafu vyčíst, že nejvíce odpovídali lidé se středoškolským vzděláním (41 respondentů), pak to byli lidé s vysokoškolským vzděláním (15 respondentů) a nejméně respondentů bylo se vzděláním základním nebo vyučen (13 respondentů).

Otázka č. 4: Jak často cestujete?

Tato otázka byla otevřená, tudíž lidé nezaškrtávali žádnou odpověď, ale odpovídali slovně. **Nejvíce** se zde objevovala odpověď **velmi často, skoro každý týden**. V dotaznících se **nevyskytla** odpověď typu „necestuji vůbec“. **Velmi zřídka** se objevila odpověď typu „cestuji málo, tak jednou dvakrát do roka“.

Otázka č. 5: Dáváte přednost individuálnímu cestování nebo cestování s rodinou a přáteli?

Graf č. 5. 11 Cestování

Zdroj: Vlastní průzkum

Největší zastoupení mělo cestování s přáteli (38 respondentů). Toto zastoupení bylo dáno tím, že nejvíce respondentů bylo ve věku do 26 let, a tito dotazovaní většinou odpovídali, že nejraději cestují s přáteli. Lidé, kteří cestují s rodinou, jsou většinou ve věku 27 -60 let a z celkové účasti byla tato část tvořena 31,88% (22 respondentů). Nejméně vybíraná odpověď byla individuální cestování (9 respondentů).

Otázka č. 6: Co si představujete pod pojmem „temný cestovní ruch“?

Tato otázka byla opět otevřená a některé odpovědi určitě stojí za zmínění. Mezi nejzajímavější odpovědi patří: „Pod pojmem temný cestovní ruch si představuji cestování v černém oblečení“, „to bude cestování v noci“ a objevila se tam i odpověď, že je to cestování metrem při ztlumeném osvětlení. Většina dotazovaných volila odpovědi typu „nic mě nenapadá, nemám ponětí“ nebo jen prostě „nevím“. Samozřejmě se zde objevily i odpovědi, které přesně vystihovaly pojem temný cestovní ruch, ale takových odpovědí nebylo mnoho.

Otázka č. 7 : Setkali jste se již někdy s pojmem „temná turistika“?

Graf č. 5. 12 Seznámení s pojmem „temná turistika“

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak již bylo řečeno v úvodu bakalářské práce, pojem „temná turistika“ není moc známý. To dokazuje i graf. Pouze 17 dotazovaných se již s pojmem setkala a zbylých 55 respondentů o tomto pojmu neslyšelo.

Otázka č. 8: Pokud ano, z jakých zdrojů jste se o tomto pojmu dozvěděli?

Tato otázka vyžadovala slovní odpověď. Nejčastěji se respondenti o pojmu temný cestovní ruch dozvěděli **ve škole**, dále velmi často byla použita odpověď **internet** a také **televize** se ve výsledcích této otázky objevila.

Otázka č. 9: Věděli jste o tom, že jen pouhou návštěvou např. Lidic se již podílíte na temné turistice?

Graf č. 5. 13 Znalost o účasti na temném turismu

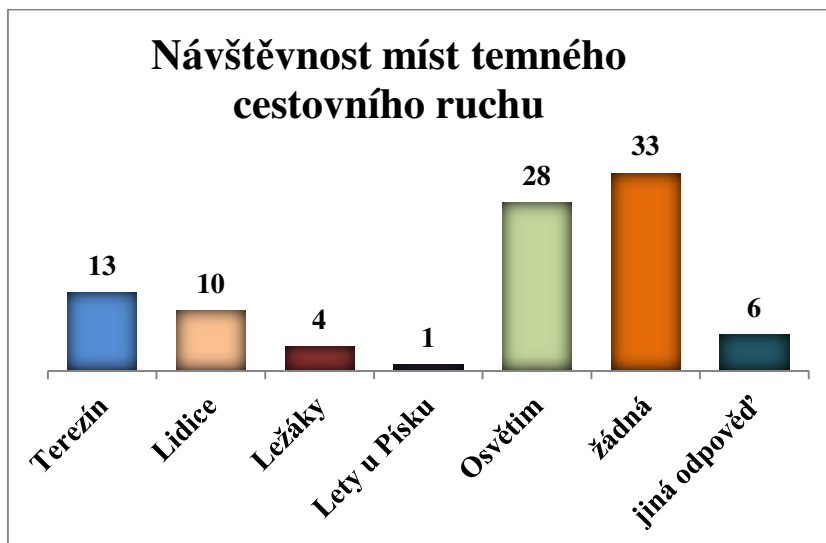

Zdroj: Vlastní zpracování

Opět jako u předchozího grafu málo lidí ví, že návštěvou např. zmiňovaných Lidic se již podílí na temné turistice. Dotazovaných, kteří o tomto věděli, bylo 14. Zbývajících 55 nemělo vůbec tušení o tom, že výletem do Lidic by se účastnili nějaké temné turistiky. U této otázky jsem se setkala i s názorem, že dotazovaná paní neměla potřebu svoji turistiku nějak charakterizovat, prostě navštěvuje místa, která ji zajímají.

Otázka č. 10 : Jaká místa temného cestovního ruchu jste již navštívil/a?

Graf č. 5. 14 Návštěvnost míst temného cestovního ruchu

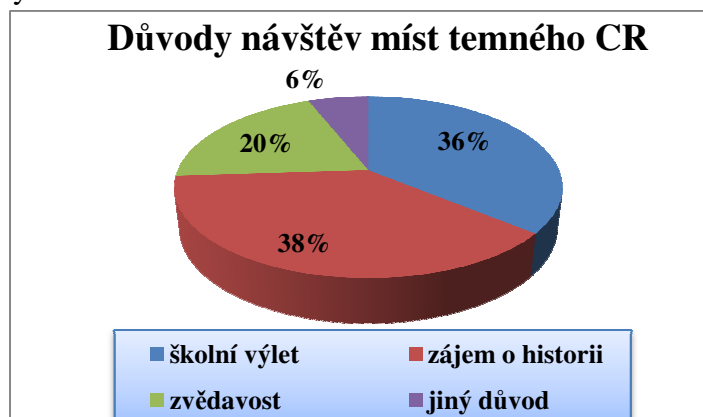

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina dotazovaných vybrala odpověď žádná. Z průzkumu vyšlo, že mezi nejnavštěvovanější místa temného cestovního ruchu patří Osvětim, o 15 respondentů méně navštívilo Terezín a jen o pouhé 3 odpovědi méně, navštívilo 10 dotazovaných Lidice. Ležáky navštívili 4 dotazovaní a velmi mě překvapilo, že Lety u Písku navštívil jeden respondent. Očekávala jsem, že tato možnost nebude vybrána ani jednou, jelikož Lety nejsou moc známé a ani navštěvované. Mezi jinými odpověďmi se nejčastěji objevovala Ploština.

Otázka č. 11: Pokud jste nějaká místa navštívil/a, jaký byl hlavní důvod návštěvy?

Graf č. 5. 15 Důvody návštěv míst temného CR

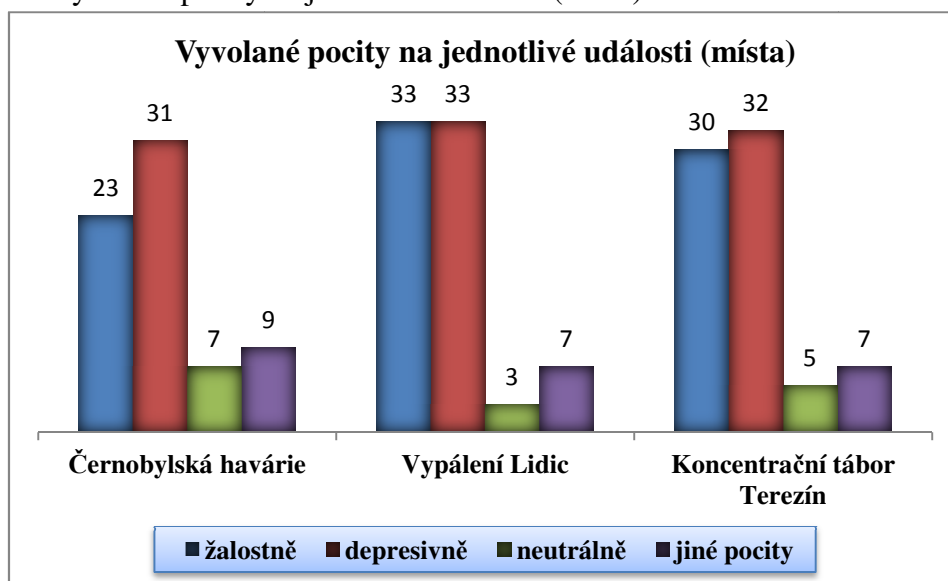

Zdroj: Vlastní zpracování

Hlavním důvodem návštěvy bylo nejčastěji zájem o historii, a to 38 % (19 respondentů). Tento důvod návštěvy mě velmi potěšil. Jen o 2 % (18 respondentů) méně byla místa temného cestovního ruchu navštívena v rámci školního výletu. 20 % (10 respondentů) dotazovaných podniklo svůj výlet do míst temné turistiky z pouhé zvědavosti a 6 % (3 respondenti) respondentů uvedlo jiný důvod návštěvy. Mezi jiné důvody patřila například exkurze na vysoké škole. Někdy se zde také objevovaly odpovědi, kde důvodem návštěvy byl jak zájem o historii, tak zvědavost.

Otázka č. 12: Jak na Vás působí jednotlivé události (místa)?

Graf č. 5. 16 Vyvolané pocity na jednotlivé události (místa)

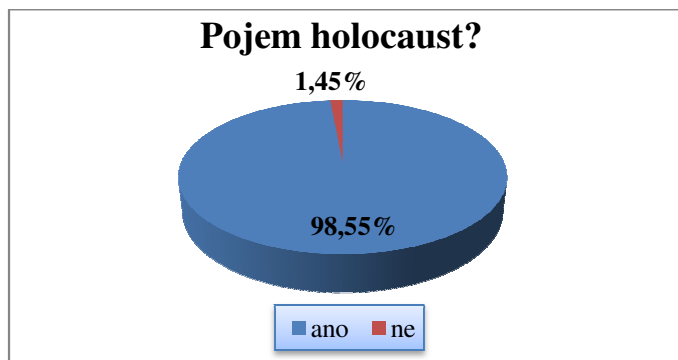
Zdroj: Vlastní zpracování

U této otázky se odpovědi různě prolínaly. Bylo možné odpovědět dvě a více možností. U černobylské havárie se objevovala nejčastěji odpověď depresivně, poté žalostně,

pak byly 9 respondenty vybrány jiné pocity a nejmenší zastoupení, a ne jenom u černobylské havárie, ale u všech zmiňovaných událostí (míst), měla odpověď neutrálně. Událost, která se stala v Lidicích, na lidi působí jak depresivně, tak žalostně. Jiné pocity zakroužkovalo 7 respondentů, stejně jako u koncentračního tábora Terezín. Když se řekne koncentrační tábor Terezín, tak v 30 dotazovaných to vyvolá žalostné pocity a ve 32 pocity depresivní.

Otázka č. 13: Slyšeli jste o pojmu holocaust?

Graf č. 5. 17 Pojem holocaust

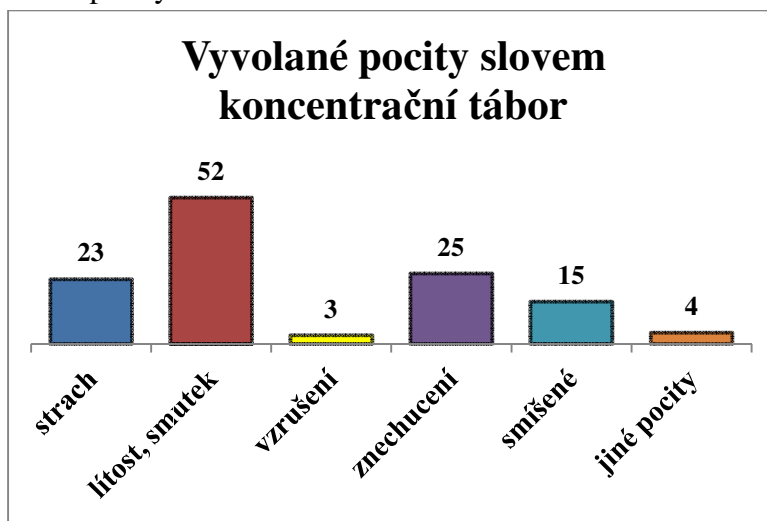

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tohoto grafu je naprosto jasné, že pojem holocaust je velmi známý a pouze jeden člověk, který byl ve věku do 26 let, o tomto pojmu neslyšel.

Otázka č. 14: Jaké pocity ve Vás vyvolá slovo koncentrační tábor?

Graf č. 5. 18 Vyvolané pocity slovem koncentrační tábor

Zdroj: Vlastní zpracování

Slovo koncentrační tábor v lidech nejvíce vyvolá lítost a smutek. Pocity jako strach a znechucení se pohybují u dotazovaných na téměř stejné úrovni. Někteří respondenti nedokázali přesně vystihnout pocity, které v nich toto slovo vyvolá, a tak zvolili možnost jiné

nebo smíšené pocity. Nejmenší zastoupení měl pocit vzrušení, což mě tedy překvapilo. Já osobně bych takovou odpověď nečekala, ale lidé mají různé pocity.

Otázka č. 15: Jaká místa temného cestovního ruchu byste chtěli navštívit?

Nejčastější odpověď byla žádná místa a podobná odpověď byla „tato místa nevyhledávám“. Ale ne všechny odpovědi byly negativní, nejvíce dotazovaných odpovědělo, že chce navštívit Osvětim (16 respondentů) o 3 respondenty méně by chtělo navštívit Lidice, dále následoval Terezín s 11 respondenty. Mezi další místa, která by chtěli dotazovaní navštívit je Černobyl, Javoříčko, ale i naučná stezka Jáchymovské peklo a věznice v Uherském Hradišti.

5.3 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Celkově dopadlo dotazníkové šetření dobře. Byli zastoupení jak muži, tak i ženy, i když mužů nebylo tolik jako žen. Co se týče věku, snažila jsem se oslovit všechny věkové kategorie, abych měla názory jak mladších, tak starších lidí, ale největší zastoupení měla věková skupina do 26 let. Od věku se odvíjeli i některé další otázky, jako například otázka, zda cestují radši samostatně nebo s rodinou a přáteli. Dotazující do věku 26 let odpovídali, že cestují spíše s přáteli, zatímco postarší lidé cestují raději s rodinou nebo si vyjedou na výlet jen tak samostatně.

Z dotazníku jsem také zjistila, že ani jeden dotazující na veřejnosti nikdy neslyšel o pojmu temný cestovní ruch. Na tuto otázku většinou odpovídali respondenti vyplňující dotazník na internetu. Hodně dotazujících pojem temná turistika odsuzovali a tvrdili, že negativitu nevyhledávají a chtějí jen pozitivní věci, ale byli i respondenti, kteří se o toto téma zajímali a ptali se mě ještě na různé doplňující otázky. To bylo velmi příjemné vědět, že lidi toto téma zajímá stejně jako mě.

Nejvíce navštěvovaným místem temné turistiky byla Osvětim. Toto místo navštívila jak mládež, tak starší generace, mladí v rámci školního výletu a starší spíše kvůli historii a zvědavosti. Osvětim ale nebyla jediné místo, které se v dotazníku objevovalo nejvíce, dalším místem byly Lidice. Toto místo bylo navštěvováno většinou z hlediska historického.

6. Závěr

Bakalářská práce se skládá z šesti kapitol. V první kapitole jsem uvedla důvody zvolení tématu bakalářské práce. V druhé kapitole jsem podrobněji popsala, jak budu ve vypracovávání bakalářské práce postupovat, stanovila cíl práce. V následující třetí kapitole jsem zmínila základní teoretická východiska cestovního ruchu, ale převážně se věnovala problematice daného tématu. Ve čtvrté kapitole jsem věnovala svou pozornost temné turistice v České republice i ve světě. Pátá kapitola byla zaměřena na zpracování návštěvnosti jednotlivých památníků a na dotazníkové šetření. Poslední, šestou kapitolou uzavírám svou bakalářskou práci.

Při zpracování své bakalářské práce jsem se setkávala s obdobím druhé světové války, s dobou, ve které bylo těžké žít a také přežít, s brutalitou některých obyvatel, s nelidskostí a necitlivostí (hlavně Němců), ale na druhou stranu i s neskutečnou odvahou a lidskostí. Někdy bylo pro mne nepochopitelné, že někteří lidé dokázali jenom přihlížet hrůzným činům páchaných na nevinných obětech.

Temný cestovní ruch je spíše novou formou cestování, což může být také důvod, proč není tak znám. Temný turismus není jen doba 19. a 20. století, jak si někteří mohou myslet, jedná se o události, které se stávají i v 21. století, jmenovitě atentát na Světové obchodní centrum v New Yorku. Toto místo denně navštěvují tisíce turistů a mnoho lidí si každý rok 11. září vzpomene na osudy nevinných lidí. V případě návštěvy památek poznamenaných temným turismem je nutné si vždy vybavit osudy obětí a především množství lidí, kteří byli, byť i nepřímo, tragédií zasaženi.

Touto prací bych chtěla vyvolat zájem o místa, poznamenaná temným turismem. Chtěla bych, aby se hlavně mladí lidé neodkláněli od tohoto druhu turistiky jen kvůli jejímu názvu, více si připomínali historii, neboť může být varováním před podobnými krutými činy v současnosti. Moje bakalářská práce by mohla být využita k doplnění výuky v hodinách dějepisu na základních a středních školách, konkrétně k tématu 2. světová válka, popřípadě k výuce nejnovějších dějin.

Seznam použité literatury

a) literární a tištěné zdroje

ADLER, Hans Günter. *Terezín 1941 -1945: Tvář nuceného společenství*. Vydání 1. Brno: Barrister & Principal, 2003. 363 s. ISBN 80-86598-29-2

CAWTHORNE, Nigel. *Bitvy druhé světové války*. Vydání 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2007. 261 s. ISBN 97 8-80-7 362-446-0

CHLÁDKOVÁ, Ludmila. *Terezínské ghetto*. Vydání 1. Praha: v Ráji, 2005. 55 s. ISBN 80-867 58-18-4

DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch*. Vydání 2. Praha: Fortuna, 2010. 200 s. ISBN 97 8-80-7 37 3-07 9-6

DWORK, Deborah a Robert Jan van PELT. *Osvětim*. Vydání 1. Praha: Argo, 2006. 512 s. ISBN 80-7 203-7 51-X

HESKOVÁ, Marie. *Cestovní ruch*. Vydání 1. Praha: Fortuna, 2006. 223 s. ISBN 80-7 168-948-3

HOLEČEK, Vojtěch. *Javoříčko, Morávka, Ploština, Mnich*. Praha: Mír, 1953. (kniha neobsahuje ISBN)

INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch*. Vydání 2. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 97 8-80-245-1569-4

IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Vydání 2. Praha: Panorama, 1982. 216s. ISBN 601-22-857

KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2013. 208s. ISBN 97 8-80-247 -4603-6

KULIŠOVÁ, Táňa, Karel LAGUS a Josef POLÁK. *Terezín*. Vydání 1. Praha: Naše vojsko, 1967 . 115 s. ISBN

KYNCL, Vojtěch. *Ležáky*. Vydání 2. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2009. 299 s. ISBN 97 8-80-7 41 5-009-8

LÓN, František. *Javoříčko varuje*. Olomouc, 1985. (kniha neobsahuje ISBN)

PAPE, Markus. *A nikdo vám nebude věřit*. Vydání 1. Praha: GplusG, 1997. 197 s. ISBN 80-901896-8-7

ŠČERBAK, Jurij. *Černobyl*. Vydání 1. Praha: Práce, 1990. 142 s. ISBN 80-208-07 08-X

SCHILDBERGER, František. *Ležáky*. Vydání 1. Hradec Králové: Kruh, 1982. 104 s. ISBN 46-007 -82

SLAMĚNÍK, Ivan. *Emoce a interpersonální vztahy*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2011. 208 s. ISBN 97 8-80-247 -3311-1

SMITH, Carl. *Pearl Harbor*. Vydání 1. Praha: Grada, 2007. 96 s. ISBN 97 8-80-247 -1899-6

STEHLÍK, Eduard. *Lidická vzpomínání*. Vydání 1. Praha: v ráji, 2007. 152 s. ISBN 97 8-80-867 58-45-9

VOTOČEK, Otakar a Zdeňka KOSTKOVÁ. *Terežín*. Vydání 1. Praha: Odeon, 1980. 257 s. ISBN 01-517 -80

b) Internetové a tištěné zdroje

- [1] Cestovatel. *Dark Tourism - temné cestování na místa katastrof a neštěstí* [online]. 2008-08-07 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.cestovatel.cz/clanky/dark-tourism-temne-cestovani-na-mista-katastrof-a-nestesti/>>
- [2] Temná turistika. *Temná turistika – úvod* [online]. © 2011 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: <<http://temna-turistika.webnode.cz/temna-turistika-uvod/>>
- [3] Studium psychologie. *Motivace, dělení motivů, sebezáchovné (biologické), psychické a sociální motivy* [online]. © 2012 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.studium-psychologie.cz/obecna-psychologie/12-motivace-deleni-motivu.html>>
- [4] Lidské emoce. *Co jsou to emoce a kde vznikají?* [online]. © 2014 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidske-emoce.com/>>
- [5] Psychotesty. *Emoce* [online]. © 2008-2012 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z WWW: <<http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/emoce-city-nalada.htm>>
- [6] Topzine. *Temná turistika udává trendy. Fenomén se rozšiřuje už i v Česku* [online]. 2008-08-09 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.topzine.cz/temna-turistika-udava-trendy-fenomen-se-rozsiruje-uz-i-v-cesku>>
- [7] Gamepark. *Vypálení Javoříčka 5. května roku 1945* [online]. 2012-08-06 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.gamepark.cz/vypaleni_javoricka_5kvetna_roku_1945_711955.htm>
- [8] Válka. *...a poslední bylo Javoříčko* [online]. 2005-04-19 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z WWW: <http://www.valka.cz/clanek_11106.html>
- [9] Lidice-memorial. *Historie obce Lidice* [online]. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/history_cz.aspx>

- [10] Lidice. *Rok 1942*. [online]. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidice.info/rok-1942.php>>
- [11] Česká televize. *Vypálení Lidic - symbol nacistické hrůzovlády* [online]. 2008-06-10 [cit.2014-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/cz24/domaci/1815-vypaleni-lidic-symbol-nacisticke-hruzovlady/>>
- [12] Lidice. *Pomník dětských obětí války* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.lidice.info/pomnik-detskych-obeti.php>>
- [13] Lidice-memorial. *Ženy se jménem Lidice* [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/womenLidice_cz.aspx>
- [14] Lidice-memorial. *Místa, která přijala jméno Lidice* [online]. [cit. 2014-03-06]. Dostupné z WWW: <http://www.lidice-memorial.cz/inWorld_cz.aspx>
- [15] Lety-memorial. *KP pietní místo Lety - historie* [online]. [cit.2014-02-24]. Dostupné z WWW: <http://www.lety-memorial.cz/history_cz.aspx>
- [16] Holocaust. *Cikánský tábor v Letech* [online]. 2011-08-07 [cit.2014-02-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.holocaust.cz/cz2/history/camps/lety>>
- [17] Ležáky. *Ležáky*. [online]. 2007 -09-19 [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.lezaky.cz/cz/historie>>
- [18] Zprávy idnes. *Ležáky zůstávají v zákrytu Lidic. Komunisté nepotřebovali hrdiny* [online]. 2012-06-24 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z WWW: <Ležáky zůstávají v zákrytu Lidic. Komunisté nepotřebovali hrdiny >
- [19] Veselý kopec. *Ležáky* [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.vesely-kopec.cz/turisticke-cile-v-okoli/lezaky.php>>
- [20] KOUTEK, Tomáš. Terezín. Travel in the Czech Republic. 2005, č. 3. ISSN 1214-588x
- [21] Památník Terezín. *Základní informace* [online]. 2012-09-17 [cit.2014-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/pamatnik/zakladni-informace>>
- [22] Památník Terezín. *Malá pevnost* [online]. 201-10 -04 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/expozice/mala-pevnost> >
- [23] Turistika. *TEREZÍN - památník, Malá pevnost, Krematorium, Židovský hřbitov, Kolumbárium a Národní hřbitov* [online]. 2013-09-09 [cit.2014-04-12]. Dostupné z WWW:<<http://www.turistika.cz/rady/88-terezin-pamatnik-mala-pevnost-krematorium-zidovsky-hrbitov-kolumbarium-a-narodni-hrbitov>>
- [24] Hradý. *Muzeum ghetta (německá škola)* [online]. 2010 -02 [cit.2014-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hrady.cz/?OID=8835>>

- [25] Kudy z nudy. *Muzeum ghety v bývalé terezínské škole* [online]. 2012-12-30 [cit.2014-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktivita-a-akce/Aktivita/Muzeum-ghety-v-byvale-terezinske-skole.aspx>>
- [26] Památník Terezín. *Židovský hřbitov s krematoriem* [online]. 2010-08-26 [cit.2014-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/historie-sbirky-a-vyzkum/historie/zidovsky-hrbity-v-s-krematoriem>>
- [27] Kudy z nudy. *Magdeburská kasárna* [online]. 2012-12-30 [cit.2014-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktivita-a-akce/Aktivita/Magdeburska-kasarna-v-Terezine.aspx>>
- [28] Památník Terezín. *Modlitebna z doby terezínského ghety a replika mansardy* [online]. 2012-04-06 [cit.2014-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.pamatnik-terezin.cz/cz/expozice/modlitebna-z-doby-terezinskeho-ghety>>
- [29] Černobyl havárie. *Havárie v Černobyli* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.cernobyl-havarie.cz/>>
- [30] Černobyl. *Oběti jaderné nehody* [online]. © 2006 [cit.2014-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.cernobyl.cz/obeti-jaderne-nehody.html>>
- [31] Novinky. *Města duchů - místa zasažená válkami, žlatou horečkou i politickými spory* [online]. 2011-02-27 [cit.2014-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/cestovani/226245-mesta-duchu-mista-zasazena-vaikami-zlatou-horeckou-i-politickymi-spory.html>>
- [32] Mahalo. *Pearl Harbor* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.mahalo.cz/havajske-ostrovy/destinace-havaje/oahu/pearl-harbor.html>>
- [33] Holocaust. *Osvětim* [online]. 2013-07-26 [cit.2014-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.holocaust.cz/cz2/history/camps/auschwitz>>
- [34] Osvětim-Auschvitz [online]. © 2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.osvetim-auschwitz.estranky.cz/>>

Seznam obrázků

Obrázek č. 3.1 Motivace účasti na temném cestovním ruchu

(zdroj: KOTÍKOVÁ, Halina. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2013. 208s. ISBN 97 8-80-247 -4603-6)

Obrázek č. 4.1 Obec Lidice před vypálení

(zdroj: <http://www.lidice.cz/obec/historie/tragedie/op02.html>)

Obrázek č. 4.2 Památník lidických dětí

(zdroj: STEHLÍK, Eduard. *Lidická vzpomínání*. Vydání 1. Praha: v ráji, 2007. 152 s. ISBN 97 8-80-867 58-45-9)

Obrázek č. 4.3 Koncentrační tábor v Letech u Písku

(zdroj: http://www.lety-memorial.cz/history_cz.aspx)

Seznam grafů

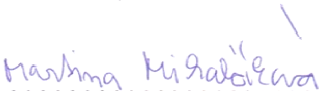
- Graf č. 5.1 Návštěvnost Malé pevnosti Terezín
- Graf č. 5.2 Návštěvnost Památníku Terezín
- Graf č. 5.3 Návštěvnost v Muzeu ghetta
- Graf č. 5.4 Návštěvnost v bývalých Magdeburských kasárnách
- Graf č. 5.5 Návštěvnost Památníku Lidice
- Graf č. 5.6 Návštěvnost Památníku Ležáky
- Graf č. 5.7 Návštěvnost KP Lety
- Graf č. 5. 8 Pohlaví respondentů
- Graf č. 5. 9 Věk respondentů
- Graf č. 5. 10 Dosažené vzdělání respondentů
- Graf č. 5. 11 Cestování
- Graf č. 5. 12 Seznámení s pojmem „temná turistika“
- Graf č. 5. 13 Znalost o účasti na temném turismu
- Graf č. 5. 14 Návštěvnost míst temného cestovního ruchu
- Graf č. 5. 15 Důvody návštěv míst temného CR
- Graf č. 5. 16 Vyvolané pocity na jednotlivé události (místa)
- Graf č. 5. 17 Pojem holocaust
- Graf č. 5. 18 Vyvolané pocity slovem koncentrační tábor

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Uherském Hradišti dne 9. května 2014

.....

Martina Michalčíková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Tisková zpráva o vypálení Lidic

Příloha č. 3: Seznam žen se jménem Lidice

Příloha č. 4: Seznam míst, které dostala jméno Lidice

Příloha č. 5: Pomocné tabulky ke zpracování návštěvnosti památníků

Příloha č. 6: Dopis paní Šupíkové

Příloha č. 1: Dotazník

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplněním následujícího dotazníku. Jsem studentka 3. ročníku VŠB-TU Ostrava a momentálně pracuji na své bakalářské práci na téma „Temná turistika“. Dotazník je zcela anonymní.

1. Jaké je Vaše pohlaví?
  - ☐ muž
  - ☐ žena
2. Kolik je Vám let?
  - ☐ do 26 let
  - ☐ 27 -45
  - ☐ 46-60
  - ☐ 61 a více
3. Jaké je Vaše vzdělání?
  - ☐ základní/vyučen
  - ☐ středoškolské
  - ☐ vysokoškolské
4. Jak často cestujete? (výlety, návštěva památek, dovolená, ...)
5. Dáváte přednost individuálnímu cestování nebo cestování s rodinou a přáteli?
  - ☐ individuální cestování
  - ☐ cestování s rodinou
  - ☐ cestování s přáteli
6. Co si představujete pod pojmem „temný cestovní ruch“?
7. Setkali jste se již někdy s pojmem temná turistika (temný cestovní ruch)?
  - ☐ ano
  - ☐ ne
8. Pokud ano, z jakých zdrojů jste se o tomto pojmu dozvěděli? (přátelé, škola, tisk, ...)
9. Věděli jste, že jen pouhou návštěvou, např. Lidic, se již podílíte na temné turistice?
  - ☐ ano
  - ☐ ne
10. Jaká místa temného cestovního ruchu jste navštívil/a?
  - ☐ Terezín

- Lidice
- Ležáky
- Lety u Písku
- Osvětim
- žádná
- jiná (Vaše odpověď)

11. Pokud jste nějaká místa navštívil/a, jaký byl hlavní důvod návštěvy?

- školní výlet
- zájem o historii
- zvědavost
- jiná odpověď

12. Jak na Vás působí jednotlivé události (místa)?

	žalostně	depresivně	neutrálně	jiné pocity
Černobylská havárie				
Vypálení Lidic				
Koncentrační tábor Terezín				

13. Slyšeli jste o pojmu holocaust?

- ano
- ne

14. Jaké pocity ve Vás vyvolá slovo koncentrační tábor?

- strach
- lítost, smutek
- vzrušení
- znechucení
- smíšené
- jiné pocity

15. Jaká místa temného cestovního ruchu byste chtěli navštívit?

Příloha č. 2: Tisková zpráva o vypálení Lidic

Dne 10. června 1942 vydala Česká tisková kancelář tuto úřední zprávu:

Za pátrání po vrazích SS- Obergruppenführera Heydricha byly zjištěny nezvratné důkazy, že obyvatelstvo obce LIDICE u Kladna poskytovalo podporu a pomoc okruhu pachatelů, který přichází v úvahu. Příslušné důkazy byly zjištěny bez pomoci místního obyvatelstva, třebaže na věc bylo dotazováno. Stanovisko k atentátu, tímto projevené, je zdůrazňováno ještě dalšími činy Říši nepřátelskými, jakými jsou na příklad: nálezy protistátních tiskovin, skladišť zbraní a munice, ilegální vysílačky a neobyčejně velkého množství zboží, jež podléhá řízenému hospodářství, a okolností, že v aktivních službách nepřátelských v zahraničí jsou obyvatelé jmenované obce. Protože se obyvatelé této vesnice svou činností a podporou vrahů SS-Obergruppenführera Heydricha co nejhrubším způsobem provinily proti vydaným zákonům, byli dospělí muži zastřeleni, ženy dopraveny do koncentračního tábora a děti dány na náležité vychování. Budovy v obci byly srovnány se zemí a jméno obce bylo vymazáno.

Zdroj: IVANOV, Miroslav. *A hořel snad i kámen*. Praha: Panorama, 1982. 216 s. ISBN 11-065-82

Příloha č. 3: Seznam žen se jménem Lidice

Jméno a příjmení	Bydliště	Stát
Lidice Alonso	Montevideo	Uruguay
Lidice Ba	Sao Paulo	Brazílie
Lidice Blito Trysker Benatar	Canelones	Uruguay
Lídice Benito	Alcántara	Španělsko
Lidice Bezerra	Clermont-Ferrand	Francie
Lidice Gonzáles Blanco	Cochabamba	Bolívie
Lidice Busot	Blausasc	Francie
Lidice Cabrera	Miami	Florida
Lidice Campos	Michoacan	Mexiko
Lidice Candelario	Bayamón	Kuba
Lidice Caradounell	New Jersey	USA
Lidice Castro	Cape Coral	Florida
Lidice Cea	Los Angeles	USA
Lidice Clero	Calgary	Kanada
Lidice Coll	Miami	Florida
Lidice Coronel	Geldrop	Holandsko
Lidice Diaz	Habana	Kuba
Lidice Domingos	Redinha	Brazílie
Lídice Fernández Espino	Sagua la Grande	Kuba
Lidice Figueroa Lewis	Tijuana	Mexiko
Lídice Ganchozo	Quito	Ekvádor
Lidice Ganchozo	Quito	Ekvádor
Lidice Piña García	Merida	Mexiko
Lidice Garcia Rodriguez	Toluca	Mexiko
Lidice Gaxiola	México City	Mexiko
Lidice Gil	Habana	Kuba
Lidice Glez	Tampa	Florida
Lídice Gom	Masaya	Nikaragua
Lidice Gonzalez	San Salvador	Salvador
Lidice Alejandra Gonzalez	Maracaibo	Venezuela
Lidice Hernandez	Monterrey	Mexiko
Clare Lidice Chapman	Kent	Velká Británie
Lidice Chateloin	Miami	Florida
Lidice Igualada Cruz	Habana	Kuba
Diana Lidice Leon	Santa Ana	Salvador
Lidice Garrido Leon	Miami	Florida
Lidice Lopez	Pembroke Pines	Florida
Lidice Loredo	Nuevo León	Mexiko
Lidice Majluf	Santiago de Chile	Chile
Lidice Martinez	Hialeah	Florida
Lidice Martinez	Toluca de Lerdo	Mexiko
Lidice Medina	Aragua	Venezuela
Lidice Mejia	ST. Cleveland	USA
Lidice Mendez	Guadalupe Nuevo Leon	Mexiko
Lidice Messina	Sto Dgo	Ekvádor

Lidice Michelle Melara Minero	Houten	Holandsko
Lidice Morejon	Miami	Florida
Lidice Nava	Tempe	USA
Lídice Oliveira	Salvador	Brazílie
Lidice Ortega	Miami	Florida
Lidice Ireta Ortiz	Bahias de Huatulco	Mexiko
Lidice Ovalles	Estado Lara	Venezuela
Lidice Palau	Miami	Florida
Lidice Pérez	San Salvador	Salvador
Lidice Perez	Estado Bolivar	Venezuela
Lidice Pérez López	Santiago	Chile
Lidice Perez Parra	Santo Domingo	Dominikánská republika
Lidice Piedra	Fabriano Ancona	Itálie
Lidice Ardila Ramirez	Barranquilla Ciudad	Kolumbie
Lídice Jasmina Róbinson	Buenos Aires	Argentina
Lidice Robledo	Guadalajara	Mexiko
Lidice Robles	Parroquia	Kolumbie
Lidice Rodriguez	Habana	Kuba
Lidice Rodriguez	Tampa	Florida
Lidice Romero Amondaray	Santiago de Cuba	Kuba
Lidice Ruiz	Las Vegas	USA
Asli Lidice Saglam	Istanbul	Turecko
Lidice Lazcarro Salgado	Puebla	Mexiko
Lidice Serra	Kildare	Irsko
Lidice Schweizer	Wengen	Švýcarsko
Lidice Silva	Ananindeua	Brazílie
Lidice Soto	Juárez	Mexiko
Lídice Stankervicaite	Montevideo	Uruguay
Lidice Valdes	Miami	Florida
Lídice Varas	Santiago	Chile
Lídice Vidal	Madrid	Španělsko
Lidice Watkin	Hamilton	USA
Lídice Xaviet	Rio de Janeiro	Brazílie
Lidice Zuniga	Ciudad Juárez	Mexiko
Lidice Zuniga Martínez	Juarez	Mexiko

Zdroj: http://www.lidice-memorial.cz/womenLidice_cz.aspx

Příloha č. 4: Seznam míst, které dostala jméno Lidice

název	stát	upřesnění
Lidice (Parodo)	Brazílie	město
Nova Lidice (Vila Progresso)	Brazílie	obec
Lidice (St. Jeronimo)	Mexiko	obec
Lidice	USA – Illinois	obec
Lidice	Panama	obec
Kfar – Lidice (Gevar-ám)	Izrael	městská čtvrť
Lidice (Caracas)	Venezuela	městská čtvrť
Lidice (Lima)	Peru	městská čtvrť
Lidice (Havana – Zanja)	Kuba	pomník
Lidice (Gan Yaoneh)	Izrael	městská čtvrť
Plazuela Lidice (Montevideo)	Uruguay	pomník

Zdroj: http://www.lidice-memorial.cz/inWorld_cz.aspx

Příloha č. 5: Pomocné tabulky ke zpracování návštěvnosti památníků

Návštěvnost v Malé pevnosti Terezín

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celkem	248 136	235487	235906	222167	210 047	2126 30	220394	220452	208547

Návštěvnost Památníku Terezín

	2009	2010	2011	2012	2013
celkem	210 646	217 255	2247 62	230065	21547 8

Návštěvnost v Muzeu ghetta

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celkem	17 2484	167 7 10	16910 7	157 191	145683	145057	156957	154231	150640

Návštěvnost v bývalých Magdeburských kasárnách

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
celkem	47 61 7	5426 1	6537 8	63980	63014	63406	66282	6837 6	7 17 21

Návštěvnost Památníku Lidice

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
celkem	15634	3637 4	4317 5	37 97 0	35896	37 10 9	4327 6	57 518

Návštěvnost Památníku Ležáky

	2008	2009	2010	2011	2012
celkem	5291	8852	10 494	9696	16063

Návštěvnost KP Lety

	2009	2010	2011	2012
celkem	300	10 657	10 428	11963

Zdroj: Vlastní zpracování dle zaslaných výročních zpráv

Příloha č. 6: Dopis paní Šupíkové

Jmenuji se Marie Šupíková, rozená Doležalová. Narodila jsem se v Lidicích 22. 8. 1932. V době lidické tragédie mi bylo 10 let. Na tu hroznou noc si pamatuji velmi dobře.

Z 9. na 10. června 1942 k nám nacisté vtrhli kolem 23. hodiny. Nařídili nám, abychom se oblékli, a pak celou rodinu odvedli na Horákův statek – mě, maminku, tatínka, babičku a patnáctiletého bratra. Po rozednění nás ostatní odvedli do lidické školy. Tatínek zůstal na Horákově statku, kde byl 10. 6. 1942 popraven. Bylo mu 41 let. Z lidické školy byly ženy a děti 10. 6. ráno odvezeny do kladenské reálky, kde jsme byly v tělocvičně na slámě. Po třech dnech přišlo gestapo s tím, že ženy pojedou do pracovního tábora, a jelikož je cesta dlouhá, děti pojedou autokary napřed. Nastal nejtěžší okamžik v životě maminky. Já ani bratr jsme se nechtěli odloučit, a tak nás násilím odvedli. Při kontrole bylo zjištěno, že můj bratr překročil hranici 15 let o dva měsíce, a tak byl ode mě odloučen, protože oni považovali chlapce od 15 let nahoru za muže. 16. 6. 1942 byl v Praze – Kobylisích popraven. Já jsem byla odvezena do sběrného tábora v Lodži v Polsku a tam jsem byla vybrána jako schopná poněmčení. V tomto táboře jsem poznala, co je to hlad, zima, spala jsem na holé betonové podlaze v oblečení, které jsem měla z domova. Dostala jsem vši. Stýskalo se mi. Z Lodže jsem se dostala do dětského domova Puščíkúvko u Poznaně. Tady jsem se učila německy, chodila do německé školy a v roce 1943 v létě jsem byla adoptována německou rodinou Schillerovou z Poznaně. Tato rodina byla bezdětná a již starší. Bylo to pro mě vysvobození a jako dítě jsem uměla ocenit, když byl na mě někdo hodný, nekřičel na mě.

V Poznani jsem s rodinou žila do ledna 1945. Blížil se konec války a rodina se mnou uprchla dál do Říše. Dostala jsem se do malého města Boizenburg na Labi v Meklenburské oblasti. Tam mě zastihl konec války. V roce 1946 jsem byla repatriační komisí vypátrána a vrátila jsem se domů.

Maminka byla v koncentračním táboře Rawensbrück. Vrátila se s podlomeným zdravím a za 4 měsíce po mém návratu zemřela. Babička přišla v dubnu 1945 do plynové komory v Osvětimi. Tatínka popravili v Lidicích. A tak jsem zůstala z celé rodiny sama. Vychovala mě teta, tatínkova sestra.

Od roku 1955 žiji v Lidicích, mám jednu dceru, 2 vnoučata a jedno pravnučku. Jsou jí tři roky a je to moje největší radost.

Co říci na závěr. Snažila jsem se v kostce přiblížit Vám můj osud. Uplynulo již 68 let od této tragédie. Velmi často chodím na pietní území a vzpomínám na místa, kde jsem si jako dítě hrála, kde jsem sáňkovala a bruslila, pásala husy a sbírala klásky. To jsou moje vzpomínky na moje dětství.

A když člověk dospěje, má rodinu a děti, uvědomí si, co musela maminka v tom roce 1942 v kladenském gymnáziu prožít, když se se mnou loučila. Když člověk ztratí domov a rodiče, ztratí všechno.

Zdroj: DVOULETÁ, Jana a KULLEOVÁ, Alena. *Dětství a dospívání v druhé světové válce*. Uherské Hradiště, 2011. Ročníková práce. Obchodní akademie, Vyšší odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Uherské Hradiště